

*J*IHOČESKÝ *H*EROLD

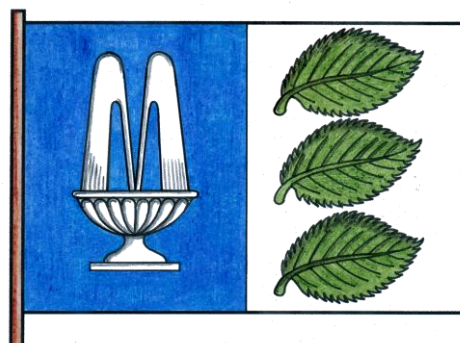
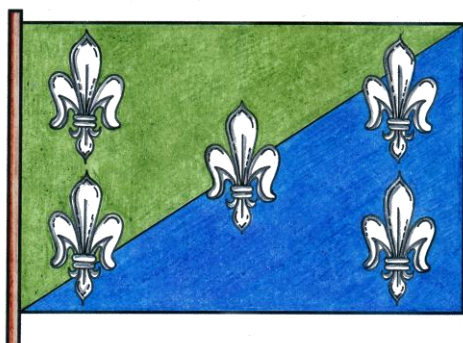
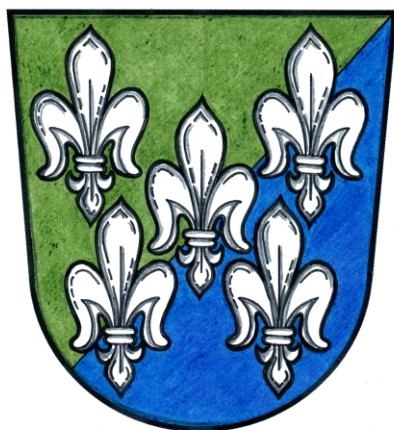

Časopis o historii a pomocných vědách historických

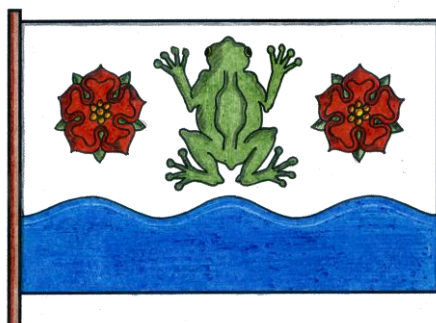
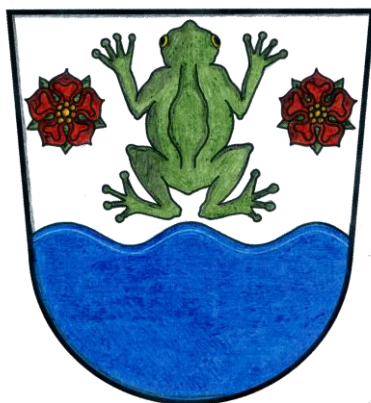
Karl Ditters z Dittersdorfu

1/2008

Dívčice

Libníč

Žabovřesky

Zvíkov

<i>Autor příspěvku</i>	<i>Název článku</i>	<i>strana</i>
<i>Daněk Milan Ing.</i>	<i>Nové znaky obcí Jihočeského kraje</i>	<i>2</i>
	<i>Obsah</i>	<i>3</i>
<i>Daněk Milan Ing.</i>	<i>Úvodník</i>	<i>4</i>
<i>Daněk Milan Ing.</i>	<i>Karl Ditters von Dittersdorf – slavný host na Červené Lhotě</i>	<i>5</i>
<i>Klabouch Rostislav</i>	<i>Pohnutá historie znaku města Rudolfova</i>	<i>7</i>
<i>Milec Miroslav</i>	<i>Pečeti a razítka horního města Rudolfova</i>	<i>9</i>
<i>Milec Miroslav</i>	<i>Pečeti a razítka horního města Adamova</i>	<i>10</i>
<i>Daněk Milan Ing.</i>	<i>Nové znaky obcí Jihočeského kraje</i>	<i>11</i>
<i>Daněk Milan Ing.</i>	<i>Památky na vlastní oči viděné – září 2007</i>	<i>13</i>
<i>Daněk Milan Ing.</i>	<i>Červená Lhota – zámek jako z pohádky</i>	<i>19</i>
<i>Milec Miroslav</i>	<i>... vyzkoušeno jest</i>	<i>25</i>
<i>Daněk Milan Ing.</i>	<i>Památky na vlastní oči viděné – květen 2008</i>	<i>27</i>
<i>Daněk Milan Ing.</i>	<i>Zprávy, informace, recenze</i>	<i>33</i>
<i>Daněk Milan Ing.</i>	<i>Galerie šlechtických rodů – čtvrcený štít</i>	<i>42</i>
<i>Daněk Milan Ing.</i>	<i>Znaky majitelů zámku Červená Lhota</i>	<i>44</i>

Jihočeský Herold č. 1/2008**Časopis o historii a pomocných vědách historických****vydáván 2x ročně****číslo 1/2008 vydáno v Českých Budějovicích dne 20.6.2008****vydavatel : Ing. Milan Daněk, Dlouhá 18, 370 11 České Budějovice****evidenční číslo MK ČR E 14574***u časopisu není prováděna jazyková korektura**úhrada nákladů na vydání ve výši 50,- Kč***Kontaktní adresa pro příjem příspěvků:****Ing. Milan Daněk, Dlouhá 18, 370 11 České Budějovice****Telefon: 737 438 029 po celý den****e-mail: danek@zoo-ohrada.cz**

V dnešním úvodníku se dotknu toho, co jsem vypožadoval za poslední rok. Sám se zabývám heraldikou, proto se těch několik níže uvedených vět bude zabývat touto pomocnou vědou historickou. V průběhu posledního roku se mi naskytlo v mém okolí několik dokladů, že heraldika není mrtvým vědním oborem. Když pomínu neustálý nárůst počtu obcí, kterým byl Parlamentem ČR udělen nový znak, při svých cestách jsem narazil na několik věcí, které mne potěšily, ale také nazlobily. Nejprve se zmíním o tom příznivém, na co jsem při svých cestách narazil.

První zajímavost jsem našel při svých cestách na jih od Českých Budějovic. Při průjezdu obcí Nedabyle jsem si všiml něčeho zvláštního, co tam dříve nebylo. Proto jsem se při jedné z cest zastavil a byl jsem mile překvapen – sídlí zde totiž štukatérská firma, která se mimo jiné zabývá i výrobou znaků měst a obcí. A několik ukázek ze svých dílen mají vystavené tak, aby je projíždějící návštěvníci nemohli přehlédnout. Již delší dobu vím o tom, že taková firma sídlí v Hukvaldech na severu Moravy, s jejím majitelem se známe, ale to, že i zde, v centru Jihočeského kraje se někdo zabývá touto činností mne potěšilo.

Při cestě pro změnu na sever od Českých Budějovic, mne potěšila návštěva lázeňského městečka Bechyně. Protože do tohoto městečka několikrát ročně zajíždíme z důvodu péče o hroby předků, mám toto město celkem prohlédnuté. Ale loňská návštěva mne překvapila tím, že jsem na jedné z informačních desek, patřící základní škole v Bečyni, objevil dětmi namalovaný erb a dokonce i několik fotografií, ukazujících, jak byly tyto znaky ve škole dětmi vyráběny. Potěšil mne zájem pedagogů o tuto část naší historie a držím jim palce v této činnosti.

Poslední věcí, která mne potěšila a mohu říci i překvapila byla existence prodejní galerie skla v Krajinské ulici v Českých Budějovicích. Procházel jsem touto ulicí již mnohokrát a zvykl si, na obchod „Keramika z podloubí“. Při své cestě na jaře loňského roku jsem ale zjistil, že nastala změna – již ne hlína, ale sklo. A jaké sklo !!! ve výloze bylo vystaveno několik vítacích pohárů s malovanými znaky – a když jsem otevřel dveře a vešel do této galerie, uviděl jsem ještě mnohem víc – rozhodně to stojí za návštěvu. S majitelem, p. Frajtem jsem se seznámil, domluvil spolupráci a mohu Vám slíbit, že již v některém z dalších čísel našeho časopisu najdete článek, který se bude zabývat právě problematikou těchto vítacích pohárů.

A nastává bohužel i čas dotknout se toho, co mne překvapilo bohužel negativně. Při stejné návštěvě Bechyně o níž píšu výše jsem se byl podívat i na zámku. A tehdy jsem byl naopak velice nemile překvapen tím, co jsem uviděl na jedné stěně bývalé jízďárny – kamenný znak Paarů, který jsem před několika lety, při své první návštěvě tohoto objektu prohlížel bohužel doznal změny. Nevím, jestli za to může současný majitel objektu, nebo některý z řemeslníků, ale takový nesmysl, jaký v současné době můžete vidět na barevně provedeném znaku na jízďárně je neodpustitelný – ve středním štítu tohoto znaku totiž onen „Neználek“ místo rožmberské růže umístil šternberskou osmicípou hvězdu. Přitom na původním kamenném znaku byla velice zřetelná růže !!!

Druhé nepříjemné překvapení na mne čekalo při mé druhé návštěvě na zámku ve Stráži nad Nežárkou. Byl jsem tam již loni, tak jsem byl zvědavý, jestli se něco změnilo, protože p. Doubrava slíboval až se hory zelenaly – bohužel nic z toho, co návštěvníkům nasliboval, nesplnil, ale to je vedlejší. Mne osobně nepříjemně překvapil znak, který mohou spatřit návštěvníci zámku na levé straně vstupní brány – zpracovatel si jako základ vzal štít s modrou růží pánů ze Stráže, kterou velice nevhodně doplnil zeleno-žlutými přikryvadly – prostě heraldický paskvil. Nejenom že tyto dvě barvy k sobě esteticky nesedí, ale bylo zde porušeno jedno z pravidel heraldiky, které říká, že přikryvadla vychází z barev štítu. Ale to už stačí.

Přeji Vám příjemné chvíle při čtení časopisu.

V tomto čísle časopisu je uveřejněn článek, zabývající se historií zámku Červená Lhota. Na konci 18.století na tomto romantickém objektu trávil poslední léta svého života slavný hudebník a skladatel Karl Ditters von Dittersdorf. V příštím roce tomu bude již 270 let od jeho narození a také 210 let od jeho smrti.

Karl Ditters von Dittersdorf

Karl se narodil ve Vídni 2.11.1739 v rodině zámožného uměleckého řemeslníka. Vzhledem k tomu jeho otec mohl svým pěti dětem zajistit na tu dobu nadprůměrné vzdělání. Karl byl již v útlém věku velice nadaným hudebníkem, proto mu otec zajistil výborného učitele houslí. Výsledkem toho bylo jeho účinkování v nejlepších vídeňských kapelách, kde si ho záhy všiml jeho mecenáš, kníže Josef Hildburghausen. Mladý Karl se přestěhoval na jeho dvůr, hrál v jeho domácí kapele a nadále studoval za jeho podpory hudbu, ale i společenskému chování, jízdu na koni, šerm, řeči a tanec. Přítomnost na tomto dvoře a perspektiva úspěšné umělecké dráhy měla za následek nejenom v pilném studiu hudby, ale dokonce i v komponování drobných skladeb. V tomto období se na chvíli objevil v Praze, kde krátce pobyl ve vězení pro dlužníky, ale nakonec se opět vrátil na Hildburghausenův dvůr.

Když kníže Hildburghausen opustil Vídeň, rozpustil i domácí kapelu. V té době přijal Karl místo prvního houslisty ve dvorní kapele. Tehdy také navštívil spolu se skladatelem Gluckem Itálii, kde získal po několika koncertech vážnost a uznání. Po návratu z Itálie přijal Karl místo kapelníka na dvoře biskupa Patrichie ve Velkém Varadíně. V biskupovi získal Karl nového přítele, na jeho texty komponoval drobné skladby, např. oratorium „Izák“. V té době začal Karl také s divadlem, které bylo ve Varadíně otevřeno veřejnosti. Pro ně psal drobné zpěvohry. V té době byl Varadín jedním z kulturních středisek v Uhrách. Ale pouze do doby, kdy byl biskup Patrichie obviněn u Marie Terezie z porušování postních předpisů. Potom s těžkým srdcem navždy rozpustil jak kapelu, tak i divadlo.

V té době podnikl Karl znovu cestu do Itálie, kde se seznámil s opavským místodržícím Lambergem a přijal jeho pozvání do Slezska. V té době plánoval Karl uměleckou cestu po Evropě a Opava měla být jednou z jejích zastávek. Nakonec ale vše bylo jinak. Ve Slezsku se Karl setkal s vřavským knížetem, biskupem Schaffgotchem, který žil na svém letním sídle na Janském Vrchu ve vyhnanství. Karl si získal jeho náklonnost a jeho přičiněním i úřad lesmistra v rakouské části Nísského knížectví. Ve svém úřadu měl naprostou volnost a navíc i dostatek finančních prostředků, aby mohl rozvinout své umělecké a organizační schopnosti. Biskup povolil založení domácí kapely a také divadla. Karl na Janský Vrch pozval přátele, se kterými provozoval divadlo ve Varadíně. V roce 1771 se Karl oženil s Nicollini, sopránistkou a nevlastní dcerou tenora Rennera. Ve zповědníkovi biskupa Schaffgotche navíc získal libretistu ke dvěma svým oratoriím. Oratorium Ester mělo velice úspěšnou premiéru ve Vídni.

3.června 1773 byl Karl Ditters povýšen do šlechtického stavu s přídomkem „z Dittersdorfu“. Toto povýšení mu zajistil jeho mecenáš aby mohl zastávat uvolněný úřad hejtmana v Jeseníku. Karl s rodinou ale i nadále žije na zámku Jánský Vrch, kde má klid ke komponování. V té době také zkomponoval první německou operu Lékař a lékárník, se kterou sklízel úspěchy po celé Evropě. Poté Karl zkomponoval ještě několik dalších komických oper. Bohužel v tomto období také Karl prožívá i strasti se svou rodinou – nemocná manželka, děti umírající v útlém věku, navíc i dluhy na domě v Jánském Vrchu – to vše našlo vyjádření v oratoriu „Job“. V té době také podnikl svou poslední cestu do Berlína spolu se svým patnáctiletým synem. Jeho pobyt byl přímo triumfální, ale bohužel právě v tomto období se u Karla projevila jeho nemoc – dna. I přes všechno léčení se již nikdy bolesti nezbavil. Navíc právě v tomto období využili jeho nepřátelé jeho nemoci proti němu, pomluvili jej u biskupa Schaffgotche, který mu zakázal přístup na Jánský Vrch.

Smrtí biskupovou v lednu 1795 končí také Ditters ve svých funkcích – je pensionován a přijímá pozvání barona Ignáce Stillfrieda na panství Červená Lhota. Baron Ignác se oženil se sedmnáctiletou dcerou Dittersovou, ale ta bohužel po dvou letech zemřela. Ditters je sice neschopen volné chůze a proto ani volného pohybu, ale duševně velice čilý. Diktuje synovi své paměti, v nichž vyjádřil své obavy nad budoucností. Ty nakonec byly vydány v roce 1801 v Lipsku. V posledních letech se cítil opuštěn světem – dokonce o tom psal i ve svých pamětech, kde uvádí, že poslal mnoho svých hudebních děl do Lipska, ale odpověď neobdržel. Po dvouletém pobytu na zámku Nový Dvůr, který patřil na červenolhotské panství, dne 24.10.1799 umírá. Je pohřben na hřbitově v Deštné.

Za svůj plodný život složil mnoho hudebních děl, ať již se jednalo o samostané koncerty pro různé hudební nástroje (harfu, kontrabas, violu, hoboje, cembalo), celkem devět symfonií, devět oper, několik oratorií, a mnoho skladeb pro komorní tria, kvarteta a kvinteta. Za svůj život se dočkal slávy i zklamání. Sám si ve svých pamětech posteskl: „Jsem jist, že moje jméno a moje dílo je známé po celé Evropě. Počítejme, že jsem v tom hustě zalidněném světadílu způsobil radost půl milionu lidem. Kdyby každý z nich hodil mně, nebo raději mým drahým, protože mně už to není nic platné, jeden jediný groš! Jak nepatrné vydání by to bylo pro dárce a jaká úžasná pomoc pro rodinu člověka, který nezakopal svou hřivnu!“. I přes to, kolik radosti svou prací, svou hudbou, za celý život pro lidi udělal, jeho poslední část života nebyla příliš radostná.

Nicméně vzhledem k tomu, že jako šlechtic měl tento zajímavý člověk i svůj znak, můžete jej vidět na první straně obálky tohoto časopisu.

Prameny a literatura:

<i>kol. autorů</i>	<i>Ottův slovník naučný</i>
<i>M. Mysliveček</i>	<i>Erbovník I., Praha 1993 + Erbovník II., Praha 1997</i>
<i>M. Mysliveček</i>	<i>Velký erbovník 1 a 2 díl, FRAUS Plzeň</i>
<i>V. Mazálková</i>	<i>Karel Ditters z Dittersdorfu, in Červená Lhota, státní zámek a památky v okolí, STN pro SÚPPaOP, Orbis 1959</i>
<i>kol. autorů</i>	<i>Wikipedia, otevřená encyklopedie, http://cs.wikipedia.org</i>
<i>kol. autorů</i>	<i>Wikipedia, otevřená encyklopedie, http://de.wikipedia.org</i>

Rudolfov (Rudolfstadt) u Českých Budějovic je typickým produktem stříbrné horečky, která propukla v mírně kopcovitém terénu Lišovského prahu v polovině 16. století. Tento fakt je znám v obecné povědomosti poměrně slušně, méně už se ví o pohnuté historii znaku, která měla bezprostřední souvislost s osudy tohoto hornického města. Zkusme si tedy o tom něco říci.

Používání znaku potažmo pečeti je v Rudolfově známo již od roku 1554, kdy byla hornickému bratrstvu na královských Horách udělena. Již tehdy byla její podoba s nepatrnými odchylkami podobná pozdějšímu a současnému městskému znaku. V její levé polovině stál nekorunovaný dvouocasý lev ve skoku a v pravé polovině hornická kladiva a nad nimi tři břevna. Tato pečeť se nám zachovala na listině z roku 1566 (obr. 2, obr. 3), jímž horníci žádají Petra Voka o navrácení jim zabavených volů panem Mikulášem Humpolcem z Tuchoraze, správcem na Doubravici. Podobnou pečeť avšak se čtyřmi břevny (obr. 1) a jiným nápisem používal i horský rychtář, například na listině z roku 1561, kterou společně doslova podepsaní: rychtář, přísežní radní a starší z horníků, žádají pana Viléma z Rožmberka, aby horníkům povolil sobotní trhy jako v jiných hornických městech. Hornická obec s rychtářem se přitom hrdě tituluje jako královské horní město u Budějovic (obr. 1) a rychtář doslova: Já Max Wexler toho času dosazený rychtář majestátu císaře římského horního města u Budějovic (listina z 1.12. 1562, pečeť má tři břevna).

Další důležitý zlom nastává v roce 1585. Císař Rudolf II. korunuje dlouholeté úsilí horníků a povyšuje královské Hory na svobodné horní Město císaře Rudolfa a zároveň s tím mu uděluje významná privilegia. Ve výsadní listině, jejíž originál se bohužel nezachoval, ale existuje český opis ve státním archivu České Budějovice, je doslova uvedeno: Podle toho jsme jim také erb městský milostivě zlepšiti ráčili, v kterémžto žlutého lva v modrém poli, s kladivy, též železy a korunou (nadnížto litera R nad hlavou lva býti má) na budoucí věčnou památku nositi a užívati mají. Nádherné pečetě městská (obr. 4) i rychtářská (obr. 5) na renesančních štítech zdobí dodnes řadu listin uložených v českobudějovickém i třeboňském archivu.

Jenomže Rudolfovští si příliš dlouho nového znaku neužili. V roce 1619 vyvrcholila nevráživost dvou sousedních měst Budějovic a Rudolfova v krvavou lázeň spojenou s událostmi českého stavovského povstání. Rudolfov byl zničen a především pokořen.

Na žádost města Budějovic vydal 10. prosince 1620 císař Ferdinand II. nařízení, jímž zrušil rudolfovská privilegia. To samozřejmě vyvolalo řadu protestů. 8. listopadu proto Ferdinand definitivně upravil poměr obou měst zvláštní listinou nazývanou někdy řezenské artikuly. Rudolfovští nejen že museli již dříve odevzdat své výsadní listiny, ale bylo jim budějovickým magistrátem zapovězeno i užívání znaku. Roku 1680 marně žádaly o vrácení malé pečetě. Až mnohem později v roce 1717 si proto pořídili nový tipář s prozatímní pečetí (6,7), kterou pak užívaly až do 1. poloviny 19. století. Její používání prakticky skončilo nástupem prvního razítka za předposledního rudolfovského rychtáře Ignáce Gratzla (10). Razítko, které začal používat tento muž, mělo uvnitř prostý barokní štít a v něm zkřížená hornická kladiva, nápis naznačoval, že jde o stvrzení rozhodnutí rychtářského soudu. Ani ono se však dlouho nepoužívalo, převratné události a pád feudalismu v roce 1848 změnili i systém obecní správy. Razítko úřadu rudolfovského starosty (11) vycházelo z předchozího razítka, jen štít byl doplněn zkříženými ratolestmi a iniciálami R II. Mimo úřední listiny se začalo sporadicky užívat i původního starého znaku. Omylem však byl malován v levé polovině stříbrný český lev v červeném poli místo správného zlatého lva v modrém poli. Tato nepřesnost pronikla bohužel i do literatury, takže Ottův slovník naučný uvádí nesprávné barvy. V úřední formě přetrvávala tudíž podoba náhradního znaku i v době první republiky a jejích starostů (12). Zasluhou posledního prvorepublikového starosty Aloise Procházky došlo k nápravě barev.

V roce 1943 ministerstvo vnitra potvrdilo správné barvy znaku a začalo se ho opět užívat a to i v razítkové formě (13).

Perličkou jsou dvě pečeteř nesouvisející přímo s městem Rudolfov, ale používané na jeho území. Jedná se o pečeteř, kterou používalo těžařstvo rudolfovské obce (8) v 1. polovině 19. století, tedy hornická firma, která se pokouřela znovuobnovit zaniklé hornictví v celém revíru. Druhou pečeteř používal znovuzřizený královský báňský úřad v Rudolfově v letech 1771 až 1801 (9), v roce 1772 na krátkou dobu dokonce vrchní báňský úřad.

V těsném sousedství Rudolfova se nachází i druhé hornické osídlení Adamov neboli Adamstadt. Od Rudolfova jej vždy dělila politická hranice Hlubockého panství a jeho osudy byly tudíž poněkud odlišné. Hornické městečko tradičně pojmenovávané po zástavních držitelích panství Hluboká Ungnadov posléze Adamov bylo vysazeno na svobodné horní město v roce 1595. Jeho znak a pečeteř jsou právem považovány za jedny z nejhezčích a nikdy nebyly změněny ani upravovány.

Součástí mého článku jsou také vyobrazení pečeteř a razítek, které podle originálů nakreslil p. Milec. Níže je uveden jejich soupis spolu se signaturou, podle které můžete originály těchto pečeteř a razítek najít v archivech. Děkuji také p. Milecovi za svolení jeho kresby v tomto článku použít.

Soupis vyobrazení:

- 1) Královské horní město u Českých Budějovic: průměr 43 mm, SOA Třeboň – cizí doly, sig. III.2 – 2dl, rok 1561. SOA Třeboň – cizí doly, karton 10.- 24.6.1588.
- 2) Královské horní město u Českých Budějovic: průměr 28 mm, SOkA Č. Budějovice – Chronologická řada, 6 karton 6. rok 1562. SOkA Č. Budějovice – Ch. Ř. karton 6. ze dne 5.2.1569.
- 3) Královské horní město u Č. Budějovic: průměr 34, SOkA Č. Budějovice – Testamenty, ze dne 8.1.1565. SOA Třeboň – cizí doly, rok 1571.
- 4) Svobodné horní město Rudolfov: průměr 38 mm, SOkA Č. Budějovice, Ch.Ř. karton 24, ze dne 13.3.1591.
- 5) Rudolfov – rychtář: průměr 26 mm, SOkA Č. Budějovice - AM Rudolfov, ze dne 7.11.1606. SOkA Č. Budějovice – Děkaný úřad karton 3. ze dne 17.10.1617.
- 6) Rudolfov, prozatimní pečeteř: průměr 28 mm. SOkA Č. Budějovice – Testamenty, rok 1762.
- 7) Rudolfov, prozatimní pečeteř: průměr 19 x 17 mm, SOkA Č. Budějovice – Testamenty, ze dne 18.6.1769.
- 8) Rudolfov, královský báňský úřad: průměr 36 mm, SOkA Č. Budějovice – Osobní listy, ze dne 25.6.1771.
- 9) Rudolfov, rychtář těžařské obce: průměr 28 mm, SOkA Č. Budějovice – AM Rudolfov, rok 1820.
- 10) Rudolfov, razítko rychtářský soud: průměr 28 x 25 mm, z let 1840 – 1880.
- 11) Rudolfov, razítko úřad purkmistra: průměr 29 mm, z let 1880 – 1918.
- 12) Rudolfov, městský úřad: průměr 31 mm, z let 1918 – 1942.
- 13) Adamov, rychtář města: průměr 28 mm, SOkA Č. Budějovice – Testamenty, ze dne 20.10.1608.
- 14) Adamov, rychtář města: průměr 32 mm, SOkA Č. Budějovice – Pozůstalosti, rok 1741, podepsán rychtář Ignác Nicolín a Mathias Razinger. SOkA Č. Budějovice – AM Ledenice, B-1221/11, ze dne 15.7.1836.
- 15) Adamov, razítko rychtář městýse: průměr 27 mm, rok 1842.
- 16) Adamov, razítko městýse: průměr 29 mm, rok 1906.
- 17) Adamov, razítko městýse: průměr 30 mm, rok 1929.

Obr.1 (1561 – 1588)

Obr.2 (1562 – 1569)

Obr.3 (1565 – 1571)

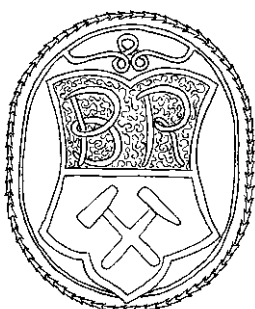
Obr.4 (1591)

Obr.5 (1606 – 1617)

Obr.6
(1762 prozatimní pečeť)

Obr.7 (1769)
prozatimní pečeť

Obr.8 (1771)
báňský úřad

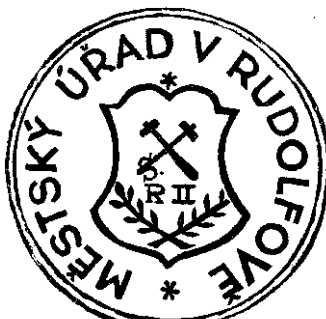
Obr.9 (1820)
rychtář

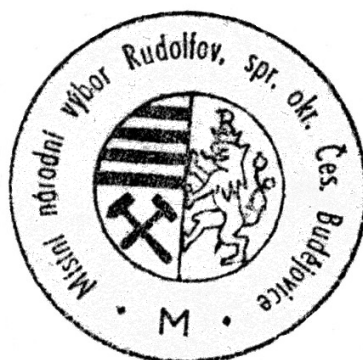
Obr.10 (1840 – 1880)
razítko, rychtářský soud

Obr.11 (1880 – 1918)
razítko, úřad purkmistra

Obr.12 (1918 – 1942)
razítko, městský úřad

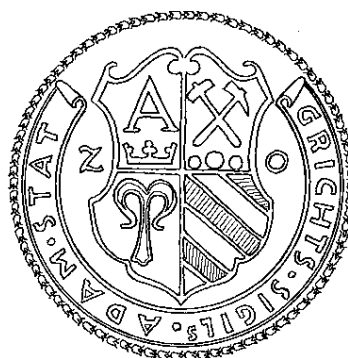
Obr. 13
razítko MNV Rudolfov

Pečeti a razítka horního města Adamova

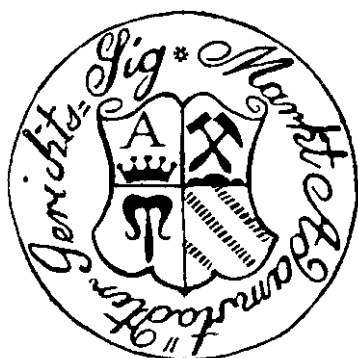
Milec Miroslav

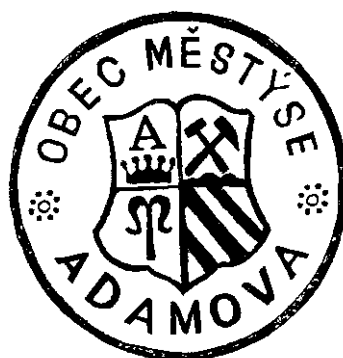
Adamov (1608)

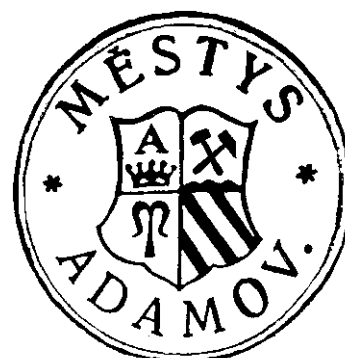
Adamov (1741 – 1836)

Adamov (1842)
razítko

Adamov (1906)
razítko

Adamov (1929)
razítko

V průběhu roku 2007 se opět několik obcí okresu České Budějovice dočkalo toho, že jim předseda Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR udělil nový znak a prapor. A já se Vám nyní pokusím tyto obce a jejich nové komunální symboly přiblížit.

První představenou obcí je **Zvíkov**. Tato obec leží ve vzdálenosti 11 km od Českých Budějovic ve směru na Třeboň. V dávné minulosti byla nazývána Zvíkovec a dodnes zde stojí věžová tvrz, na které je umístěn kámen s letopočtem stavby – 1406. Nejstarší držitelé Zvíkova patřili k předkům rodu pánů z Harrachu. Vilém ze Slavkova, Přiblin z Petrovic (roku 1362-1376) a Nedamír ze Zvíkovce byli bratři a užívali jako svůj znak „tré per spojených jako znamení rytířského“. Tvrz koupil krátce po roce 1539 Ondřej Ungnad ze Suneku a připojil ji ke hlubockému panství, čímž ztratila funkci šlechtického sídla a začala být využívána k hospodářským účelům. Za knížete Adama Františka ze Schwarzenbergu přešla rokem 1718 do dědičného nájmu Jakubu Tvrzákovi a Pavlu Košťálovi. Tvrz patří k nejlépe dochovaným středověkým šlechtickým sídlům na českobudějovicku. V současnosti je součástí hospodářské usedlosti č.p. 19. Veřejnosti je bohužel nepřístupná. V minulosti byl Zvíkov ryze zemědělskou obcí a v současnosti tomu není jinak. V obci fungují dvě firmy, provozující zemědělskou výrobu, nebo provozující služby pro čtyři soukromé rodinné farmy a další soukromé zemědělce (AGRA s.r.o. provozuje zemědělskou činnost a AGROKOV s.r.o. provádí opravy traktorů, zemědělských strojů a automobilů), a kromě toho je v obci i píla se stavebním truhlářstvím. Návrh znaku pro obec vytvořil Ing. Daněk. Do znaku byl použit znak prvních písemně doložených majitelů obce a druhou část tvoří odkaz na převažující činnost obyvatel obce v minulosti i současnosti – obilné klasy a kosa – symboly zemědělské výroby. Znak a vlajka byly obci uděleny rozhodnutím předsedy Poslanecké sněmovny PČR č. 28 ze dne 30.11.2007. Popis znaku je následující: „**V červeně - zeleně šikmo děleném štítě vpravo stříbrné trojpeří do kruhu, vlevo šikmo položená kosa, hrotem doleva, vlevo provázená čtyřmi mřížovitě propletenými obilnými klasy se dvěma listy po stranách, vše zlaté**“. Vlajka vychází z uděleného znaku a její popis je: „**Červeně - zeleně šikmo dělený list. V červeném poli bílé trojpeří do kruhu**“.

Druhou obcí, jíž byl udělen nový znak a vlajka je obec **Dívčice**. Obec Dívčice se skládá z celkem pěti sídelních celků. Jsou to Dívčice, Česká Lhota, Dubenec, Novosedly a Zbudov. Dívčice leží v oblasti tzv. „Zbudovských blat“ asi 7 km severozápadně od města Zlivi. Nejstarší částí obce jsou Dubenec, o němž je první písemná zmínka v roce 1344. Dívčice se poprvé připomínají v roce 1370, ostatní části obce jsou poprvé v listinách zmiňovány v 15.století. Prakticky ve všech sídelních celcích obce se do dnešního dne dochovala krásná lidová architektura. Tzv. blatské statky jsou velice krásné. A právě ve Zbudově se dochovaly tyto statky okolo návsi. Nejznámější z nich – č.p. 1 patřil nejznámějšímu rodákovi, místnímu „rychtáři“ Jakubu Kubatovi který podle legendy „dal hlavu za Blata“. Většina štítů byla postavena po požáru v roce 1842 a zřejmě jedním stavitelem. Kubatovská legenda ale vznikla až mnohem později, možná proto, aby panská zvůle, která tvrdě potrestala vzbouřené sedláky bojující za svá práva nebyla nikdy zapomenuta. Návrh znaku a vlajky obci vytvořil Ing. Daněk. Ve znaku se nachází symboly připomínající položení obce v kraji Zbudovských Blat – modrá a zelená barva a také znaky prvních písemně doložených vlastníků – rodu Dívčických ze Sudoměře – lilie. Jejich počet ve znaku připomíná počet sídelních celků, z nichž se dívčice skládají. Znak a vlajka byly obci uděleny rozhodnutím předsedy Poslanecké sněmovny PČR č. 28 ze dne 30.11.2007. Popis znaku je následující: „**V zeleně - modře šikmo děleném štítě pět (2, 1, 2) stříbrných lilií**“. Vlajka vychází z uděleného znaku a její popis je: „**Zeleně - modře šikmo dělený list s pěti (2, 1, 2) bílými liliemi**“.

Třetí představovanou obcí jsou **Žabovřesky**. Tato obec leží 10 km západně od Českých Budějovic v oblasti rybníků a blat. Spojuje dohromady dva sídelní celky – Žabovřesky a

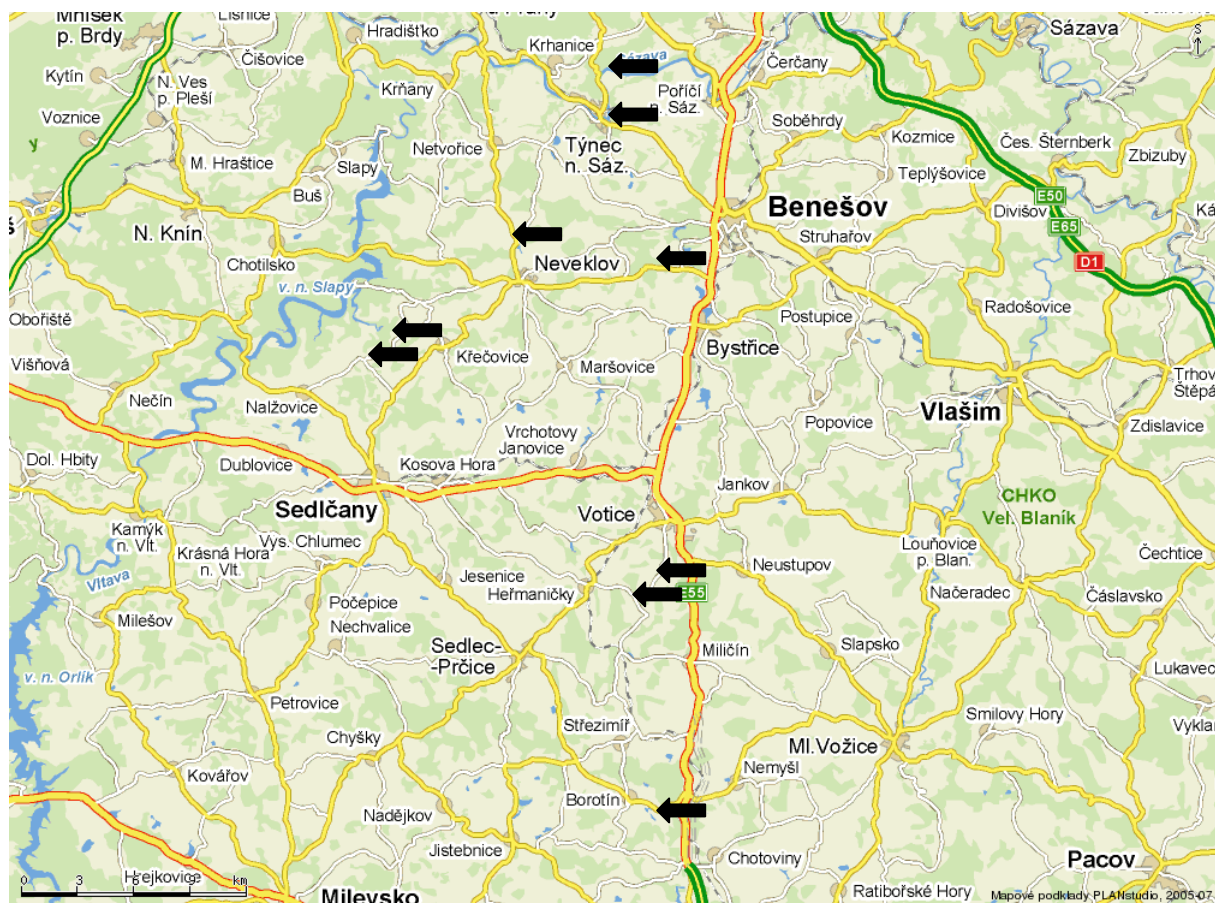
Dehtáře. První písemná zmínka o těchto obcích pochází již z roku 1334, kdy obě patřili k tvrzi Poděhúsy u Netolic. Právě v tomto roce pravděpodobně směnil král Jan Lucemburský obě vsi s Rožmberky za hrad Janovice nad Úhlavou. Vznik názvů obcí je odvozen od pověsti – žabí vřískot z několika rybníků ve vsi mělo za následek název Žabovřesky a skutečnost, že v druhém sídelním celku se pátil dehet se odrazila v názvu Dehtářů. Nedaleko Dehtářů byl v minulosti vybudován rybník Dehtář, který se svou rozlohou 262 ha zařadil na 10 místo v České republice co se velikosti týká. Obec Žabovřesky se pyšní mnoha opravenými selskými usedlostmi, ale i mohutnou rodinnou výstavbou. V obci je kaplička s. Jana Nepomuckého se zvláštní architekturou, pomník padlým ve světových válkách a zvoníčkou sv. Floriána. Největší devizou obce je ale krásná okolní příroda, která zve k procházkám v jakoukoli roční dobu. Na březích rybníka Dehtáře je rozsáhlá chatová oblast s více jak 150 chatami. Návrh znaku a vlajky pro obec připravil Mgr. Jan Tejkal. Znak a vlajka byly obci uděleny rozhodnutím předsedy Poslanecké sněmovny PČR č. 25 ze dne 9.10.2007. Popis znaku je následující: **„Ve stříbrno - modře sníženě vlnitě děleném štítě nahoře zelená žába provázená po stranách dvěma červenými růžemi se zlatými semeníky a zelenými kališními lístky“**. Vlajka vychází z uděleného znaku a její popis je: **„List tvoří dva vodorovné pruhy, bílý a zvlněný modrý se třemi vrcholy a dvěma prohlubněmi. V bílém pruhu zelená žába mezi dvěma červenými růžemi se žlutými semeníky a zelenými kališními lístky“**.

Poslední dnes představovanou obcí je obec **Libníč**, která leží 8 km severovýchodně od Českých Budějovic. Součástí obce je také osada Jelmo. První písemná zmínka o této vsi pochází již z roku 1394 a další je z pernštejnského urbáře panství Hluboká z roku 1490. V Libníči, stejně jako v Rudolfově a Adamově se ve druhé polovině 16.století začalo dolovat stříbro, jehož těžba zde trvala až do roku 1801. V Libníči vyvěrá pramen sirno-železité vody, u kterého byly roku 1681 zjištěny léčivé účinky. To mělo za následek využití tohoto pramenu k léčení. Již roku 1714 bylo započato se stavbou lázeňských budov. Jako projev díkůvzdání za objevení pramene byla postavena kaple, která byla později přestavěna na kostel. Provoz lázní v obci trval až do počátku 20.století, kdy pramen léčivé vody zanikl. Jeho zánik se připisuje důlní činnosti, která v okolí obce probíhala. V Libníči se nachází několik ze stavebního hlediska zajímavých rodinných vil, jejichž historie láká k napsání samostatného článku. V bývalém objektu lázní v současné době sídlí domov důchodců. Návrh znaku a vlajky pro obec připravil Mgr. Jan Tejkal. Znak a vlajka byly obci uděleny rozhodnutím předsedy Poslanecké sněmovny PČR č. 25 ze dne 9.10.2007. Popis znaku je následující: **„V modro-stříbrně polceném štítě vpravo stříbrná fontána, vlevo tři šikmé zelené jilmové listy nad sebou“**. Vlajka vychází z uděleného znaku a její popis je: **„List tvoří dva svislé pruhy, modrý a bílý. V modrém pruhu bílá fontána, v bílém pruhu tři šikmé zelené jilmové listy nad sebou“**.

Prameny a literatura:

<i>Kolektiv autorů</i>	<i>Průvodce okresem České Budějovice</i>
<i>Kolektiv autorů</i>	<i>Ottův slovník naučný</i>
<i>August Sedláček</i>	<i>Hrady, zámky a tvrze České</i>
<i>August Sedláček</i>	<i>Místopisný slovník historický</i>
	<i>Webové stránky obcí</i>
	<i>REKOS – registr komunálních symbolů</i>

Druhý loňský výlet byl pro změnu situován do prostoru na jih od Prahy, konkrétně do oblasti, kterou ukazuje níže uvedená mapa. Objekty byly opět záměrně vybírány tak, aby byly pro návštěvníka atraktivní, ale přístupné bez placení a také spíše méně známé, protože ty známé většina účastníků výletů z řad Klubu českých turistů, se kterými na těchto výletech spolupracujeme, již znají.

První plánovanou zastávkou na naší cestě byla zřícenina hradu Kožlí, který se nachází úplně ukrytý před zvědavými pohledy návštěvníků v lesích jihozápadně od Benešova ve vzdálenosti přibližně 3 km od zámku Konopiště. Cesta k němu vede po lesní cestě přes bažantnici (oboru) kolem Janovického potoka. Vzhledem k probíhající houbařské sezoně se kolem cesty dalo najít i něco hub. Zřícenina leží na druhém břehu potoka a pokud člověk neví o tom, co zde má hledat, asi by tento objekt bez povšimnutí přešel. Naštěstí je pod hradem informační tabule, která na tuto památku návštěvníky upozorňuje. U ní jsme se také zastavili a p. Milec nám k tomuto objektu podal několik základních historických údajů. Pro majitele GPS uvádím koordináty tohoto objektu ([49°45'55.66"N](#), [14°37'21.96"E](#)).

Hrad Kožlí byl založen kolem roku 1300 pravděpodobně Ctiborem z Kožlí, jehož jméno je doloženo v písemných pramenech v roce 1318. Dalším písemně doloženým majitelem je roku 1362 Kunrát z Kožlí. Poté patřil hrad Petru z Pětichvost, který byl za rozporů šlechty s Václavem IV. na straně krále. Hrad byl tehdy využíván jako opěrný bod, ze kterého vyrazely oddíly k drobným přepadům. Na počátku 15.století patřil hrad Benešovi Libúnovi z Dubé. Ten se zúčastnil v roce 1434 bojů u Lipan na straně pánů a také pomáhal dobýt tábořský hrad Ostromeč. Jeho synové Jan Libún a Beneš Libún již pravděpodobně na hradě

nesídlili. Jejich otec pravděpodobně prodal hrad svému sousedovi Zdeňkovi Konopišťskému ze Šternberka. Hrad je připomínán ještě v roce 1500, ale to již je uváděn jako pustý.

Vzhledem k nabitému programu a nepřístupnosti tohoto objektu jsme se po vyslechnutí této krátké informace vydali zpět k autobusu, abychom pokračovali k dalšímu objektu, kterým byla zřícenina hradu Zbořený Kostelec. Tento objekt se nachází na břehu řeky Sázavy ve vzdálenosti asi 3 km severně od Týnce nad Sázavou (GPS: [49°51'15.58"N](#), [14°35'28.68"E](#)). Při projíždění Týncem jsme se tak trochu zamotali – kufrovali jsme a museli se vrátit zpět. Ze silnice se totiž musí odbočit po přejezdu řeky a železniční tratě hned za touto tratí doprava směrem na Kamenici, což jsme přehlédli. Nakonec se ale vše vyřešilo a k parkovišti pod hradem jsme dorazili. Tentokrát jsme se mohli zahřát výstupem ke zřícenině, kde opět p.Milec pohovořil o tomto historickém objektu. Nejkrásnější pohled na tuto mohutnou zříceninu, stojící na skalnatém ostrohu nad ústím Kamenického potoka do řeky Sázavy je ale z druhého břehu řeky, kam jsme se tentokrát bohužel nedostali.

Zřícenina hradu Zbořený Kostelec

Hrad Zbořený Kostelec, jehož současný vzhled ukazuje fotografie níže, byl postaven jako královský hrad a to pravděpodobně někdy počátkem 14.století. První písemná zmínka o hradě pochází z roku 1341, kdy Oldřich z Kostelce, příslušník rodu pánů z Valdeka, tento hrad držel jako zástavu. Král Karel IV. hrad roku 1356 vykoupil aby jej už v roce 1357 opět dal do zástavy, tentokrátě Jakubovi z Kostelce. Od roku 1360 byl hrad znovu v zástavě, tentokrát se jeho zástavním majitelem stal magdeburský purkrabí Jan z Hardeka, jehož manželka byla královou příbuznou a po smrti manžela se měl hrad stát jejím věnným statkem. Od roku 1385 byl majitelem hradu vyšehradský purkrabí Chval ze Rzávého, který držel hrad dědičně. V roce 1400 se majitelem hradu stal Filip Lout z Dědic. Dalším majitelem hradu byl od roku 1411 oblíbenec krále Václava IV. Jan Sádlo ze Smilkova, jeho rádce a v letech 1417 – 1419

nejvyšší lovčí. Jeho syn prodal Jan prodal hrad pravděpodobně roku 1443 Kunešovi Rozkošovi z Dubé. Tento majitel hradu patřil k odpůrcům krále Jiřího z Poděbrad a zřejmě proto byl roku 1449 vojskem, které vedl Zdeněk Konopišťský ze Šternberka, tentokrát ještě neúspěšně. Následujícího roku byl hrad oblehnut vojsky krále Jiřího z Poděbrad a 23.května byl dobyt a pobořen. Hrad poté získal do vlastnictví Zdeněk Konopišťský ze Šternberka, který jej nechal obnovit. Zároveň s obnovou opevnění nechal majitel přistavět i další obytné paláce a také novou vstupní věž s padacím mostem. Za války Zelenohorské jednoty s králem Jiřím z Poděbrad byl hrad znovu obležen královskými vojsky a v červenci roku 1467 byl nakonec znovu dobyt a pobořen. Tentokrát již k jeho obnově nedošlo.

Po prohlédnutí zříceniny jsme se všichni sešli na loučce u řeky pod hradem, kde jsem se pro změnu já postaral o krátké seznámení účastníků s jednou z pomocných věd historických – heraldikou. Krátce jsem seznámil přítomné s historií heraldiky a osvětlil základní pravidla při vytváření rodových znaků. Jako názorný příklad mi posloužilo několik znaků majitelů právě tohoto historického objektu. Potom jsme se opět přesunuli zpět do Týnce nad Sázavou, kde jsme navštívili objekt hradu s přilehlou románskou rotundou (GPS: [49°49'49.67"N](#), [14°35'35.36"E](#)).

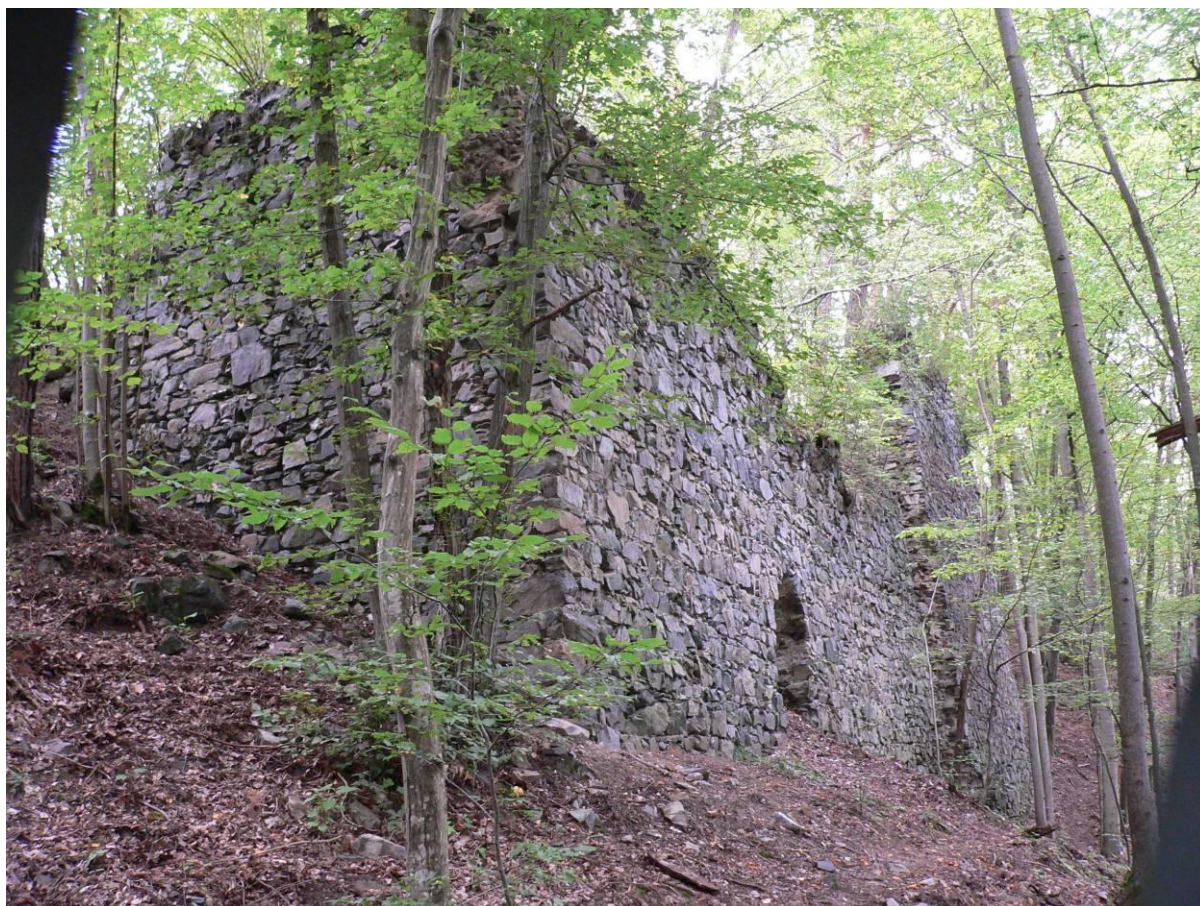
První písemná zmínka o Týnci nad Sázavou pochází z roku 1318, ale osada sama a pravděpodobně i hrad je mnohem starší. Dokladem toho je jméno osady, které znamená chráněnou osadu – podle toho by se dalo založení datovat přibližně do 10. – 12.století. Také rotunda, postavená na temeni návrší pochází z počátku 12.století. Původně vedle rotundy stávalo trámové stavení, na jehož místě později vznikla románský kamenný palác a také kamenná hranolová věž připojená k severovýchodnímu obvodu rotundy. Kdo byl jeho stavitelem není známo, ale předpokládá se, že to musel být někdo z velmi vlivných velmožů, snad dokonce některý z vládnoucího rodu Přemyslovců. Prvním písemně doloženým majitelem hradu byl až v roce 1318 Oldřich z Týnce, příslušník rodu pánů z Valdeka. Tento rod na Týnci hospodařil v dalších stoosmdesáti letech. Dalším majitelem hradu se roku 1498 stal Litvín z Klinštejna a po jeho smrti přešel Týnec jako dědictví na jeho manželka Majdalena z Vrtby a později snad její druhý manžel, Jindřich z Poměnic. Roku 1544 byl Týnec prodán Bernardovi z Baršova, který ale nedlouho potom zemřel a hrad opět změnil majitele. Tím se po jeho smrti stala jeho dcera, provdaná za Jana Velemyšlského z Velemyšlevsí. Její vnuk prodal Týnec roku 1607 Dorotě Hodějovské z Harasova po jejíž smrti jej zdědil její syn Adam Hodějovský z Hodějova. Ale ani jemu Týnec nepoatřil dlouho, protože sloužil ve stavovském vojsku a jeho majetek byl konfiskován. Roku 1622 koupil Týnec Albrecht z Valdštejna a od něj již roku 1623 spolu s nedalekým Konopištěm Pavel Michna z Vacínova. Od první poloviny 17.století přestal být Týnec sídlem vrchnosti a začal chátrat. Navíc jej roku 1654 poškodil požár.

Dalším objektem, který jsme na naší cestě navštívili byl zámek Tloskov (GPS: [49°45'36.35"N](#), [14°31'30.719"E](#)). Tento empírový zámek leží vlastně na severním okraji Neveklova na výpadovce směrem na Jílové u Prahy. Jedná se o trojkřídlý zámek s přiléhajícími hospodářskými budovami a velkým anglickým parkem.

Poprvé se Tloskov v písemných materiálech připomíná roku 1376 kdy jsou jeho majiteli Jeniš a Jindřich z Tloskova. Stávala zde tehdy podobně tvrz. Tloskov byl později, roku 1460, součástí neveklovského panství, a nový majitel, Jan Řepa z Neveklova sem přenesl své sídlo. Existence tvrze je doložena zápisem de desk zemských v roce 1563. Po smrti Adama Řepy z Neveklova panství zdědil roku 1574 Bernard Hodějovský z Hodějova spolu s Netvořicemi a Ostromecí. Tehdy se Tloskov stal střediskem rozmáhajícího se panství, které Hodějovští vlastnili až do pobělohorských konfiskací. Tloskov a další statky koupil roku 1622 Pavel Michna z Vacínova. Ale to asi nebyl dobrý hospodář, protože roku 1670 získal zadlužené panství Václav Čabelický ze Soutic. O 37 let později, v roce 1707, byl zámek – tehdejší tvrz již nevyhovovala nárokům panstva na bydlení – prodán Jeronýmovi Colloredo-Wallsee.

Přesná doba přestavby tvrze na zámek není známa, dochoval se ale stručný popis objektu se dochoval z počátku 18.století. roku 1727 získal Tloskov Jáchym Pachta z Rájova, ale rod panství ztratil díky dluhům, které dokázala udělat manželka Arnošta Karla Pachty z Rájova. Zámek získal Jakub Wimmer, který se postaral o další přestavbu zámku v roce 1804. Rok nato byl Tloskov v majetku hraběcí rodiny Pourtales, který se postaral o další přestavbu zámku, tentokrát do empírového stylu. Od roku 1872 byl zámek majetkem rodu Daňků z Esse, kteří se počátkem 20.století postarali o konečnou podobu zámku, zámek byl modernizován, byla přistavěna terasa na sloupech. V roce 1945 se zámek stal majetkem státu a v současné době v něm našli útočiště naši mentálně postižení spoluobčané.

Naši další zastávkou byl zámek v obci Radič asi 9 km jihozápadně od Neveklova (GPS: [49°42'53.03"N, 14°24'50.58"E](#)). Tento objekt jsem navštívil již jedenkrát v minulosti, asi před dvěma roky, kdy se tento objekt rekonstruoval. V současné době je již dokončen a bohužel i nepřístupný – soukromé vlastnictví s mříží a puštěnými psy. To je v mnoha případech bohužel cena za zachování kulturní památky. Hlavním cílem této zastávky byla ale návštěva zříceniny hradu Kozí Hřbet, který se nachází severovýchodně od Radiče ve vzdálenosti asi 2 km po modré značce od hospody (GPS: [49°43'26.76"N, 14°25'44.06"E](#)). Cesta k této zřícenině vede nejdříve po louce ke břehu říčky Mastníku, jejíž tok kopíruje po většinu další cesty. V poslední části stoupá po úbočí nahoru k hradu – není příliš kvalitní, ale s trochou dobré vůle se dá vcelku dobře absolvovat. Nakonec, samotné zhlédnutí této zříceniny tuto námahu bohatě vynahradí.

Zřícenina hradu Kozí Hřbet

Hrad byl trefně pojmenován podle tvaru ostrohu, na kterém byl postaven. Jedná se skutečně o poměrně úzký ostroh nad meandrem potoka Mastníku. Pouze jedna část ostrohu je povlovnější, proto bylo poměrně jednoduché pouze tento ostroh oddělit od hradu a jeho obrana byla prakticky vyřešena. Svahy ostrohu k potoku jsou skutečně strmé. Původně se ale

hrad jmenoval Hrádek, jak je doloženo v písemných pramenech na jménech jejich vlastníků – Volkér z Hrádku jej vlastnil v období 1369 – 1375 a Olbram z Hrádku v letech 1386 – 1390. Od roku 1392 hrad vlastnil Břekovec z nedalekého hradu Ostromeče. Původně to byl stoupenec táborů, ale když se od Husova učení odklonil, pokusili se táboři roku 1441 hrad dobýt, ale marně. Po roce 1475 byl hrad prodán a písemné zprávy o něm nadlouho mizí. Jedinou zmínkou je, že Jindřich Osečanský z Osečan prodal kolem roku 1541 pustý hrad Koží hřbet Janu Voračickému z Paběnic. V roce 1560 jej koupil Jan Vojkovský z Milhostic a připojil jej ke vsi Radíč. Nakonec byl v 18.století rozbořen.

Po návratu k autobusu jsme se přesunuly do vesnice Kouty, přibližně 3 km jihozápadně od Votic, ve které se nachází další z cílů našeho výletu – zřícenina tvrze či hrádku stejného jména (GPS: [49°36'51.72"N](#), [14°37'42.099"E](#)). Do vesnice jsme bohužel vjet nemohli, protože naše „Máňa“ je moc dlouhá a tudíž se do zatáčky z hlavní silnice nevytočí. Proto jsme museli vystoupit a poslední část cesty absolvovat pěšky. Naštěstí to nebyla tak moc daleko.

Kdy byla tato tvrz byla založena je i tady tak trochu záhadou – první písemná zmínka o ní pochází z roku 1368, kdy ji vlastnili Předota a Svatomír, vladykové z Němčic a Sedlce. Roku 1394 se na tvrzi uvádí jako vlastník Jarohněv Vejháček z Křečovic, jehož potomci se střídali v držení tvrze až do druhé poloviny 16.století. počátkem 16.století byla tvrz rozšířena. Roku 1574 přešlo vlastnictví tvrze dědictvím na Elišku Voračickou, jejíž manžel Bořek Nepolický ze Zachrašťan tvrz v roce 1600 prodal Jiříkovi Vítovi ze Rzávého. Po jeho smrti tvrz přešla na Kunku Talmberkovou z Říčan, která spojila tuto tvrz s vedlejším panstvím Smilkov svého manžela Jana z Talmberka. Od té doby přestala tvrz sloužit jako sídlo a začala pustnout.

Nedaleko vesničky Kouty, přibližně 2 km jihozápadně, leží ves Smilkov, ve které se nachází objekt zámku, který sice nebyl v našem itineráři na tento den, nicméně i zde jsme se na kratší dobu zastavili (GPS: [49°36'9.9"N](#), [14°37'12.299"E](#)).

Zámek stojí pravděpodobně na místě starší tvrze, která je připomínána v roce 1383, kdy ji vlastnil Rynart ze Smilkova. Podle tohoto sídla se psal rod Sádla ze Smilkova jehož nejznámějším příslušníkem byl Jan Sádlo, důvěrník krále Václava IV. a později protivník radikálních husitů. Pro podezření ze zrady kalich byl v roce 1421 bez soudu sťat na pražské radnici. V období od poloviny 16.století do začátku 17.století se na Smilkově vystřídali v držení Vejhákové z Koutů, Těmínové z Těmic a Beřkovští z Šebířova. Od roku 1601 zde vládli Talmberkové. Za nich byla původní tvrz přestavěna na barokní zámek. Roku 1701 Smilkov koupil Karel Voračický z Paběnic, jehož syn Kryštof Norbert rodinné statky notně zadlužil. Zadlužený statek získal Emerich Karel Metternich z Wienneburku, po něm František Karel Pecelius z Adlersheimu, následoval Jan Jindřich z Bissingenu a Jáchym Jindřich Voračický z Paběnic. Na konci 19.století jej zdědili Doerrové –

posledním z nich byl genealog August Doerr, který zemřel v roce 1921. poslední přestavbou

v 19.století získal zámek vzhled jednoduché patrové budovy se starým parkem. Nedaleko zámku je terasový teatru s kdysi bohatou sochařskou výzdobou od Lazara Widmanna.

Po prohlídce objektu a nafocení jsme se autobusem přesunuly k naší poslední plánované zastávce. Ta na rozdíl od všech ostatních leží v Jihočeském kraji, přibližně 2 km jihozápadně od Sudoměřic u Tábora (GPS: [49°29'58.6"N](#), [14°37'44.46"E](#)). Jedná se o objekt, který je na mapách označován jako „Starý zámek“ ležící na břehu rybníka nedaleko obce Borotín.

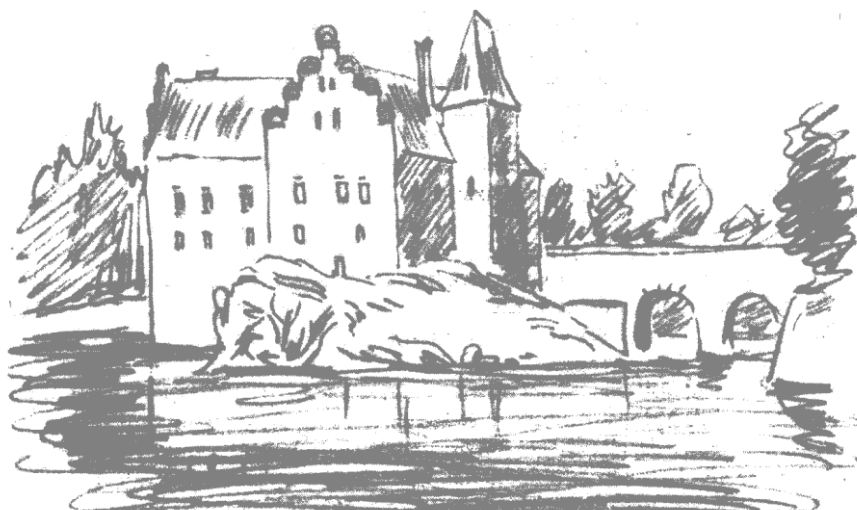
Stavba hradu Borotína je pokládána do období 14.století a jeho zakladatelem byl pravděpodobně Vít z Landštejna. Tato větev pánů z Landštejna se psala po tomto hradě. Prvním písemně doloženým vlastníkem byl totiž Mikuláš z Borotína, který měl ve znaku landštejnskou růži, tedy stříbrnou růži v červeném poli štítu. Příslušníci rodu byli stoupenci kalicha, Heřman z Borotína byl dokonce na pražském sněmu v roce 1423 zvolen mezi zemské správce a jeho nástupce Mikuláš z Borotína byl jedním z hejtmanů tábořského vojska. Situace se ale v roce 1434 změnila a páni z Borotína přešli na druhou stranu a odvěta na sebe nenechala dlouho čekat – hrad byl obležen, ale dobit nebyl. Mikuláš z Borotína prodal hrad kolem roku 1446 Janu Malovcovi z Pacova a tento rod držel hrad prakticky až do počátku 17.století, kdy byl hrad prodán Kryštofovi Vojkovskému z Milhostic. Jeho synové se aktivně zúčastnili protihabsburského povstání, což mělo za následek to, že jim císařská armáda hrad oblehla a vypálila. Majetek byl nakonec rodu Malovců zabaven a prodán Polyxeně Lobkovicové z Perštejna. Ta připojila vypálený hrad k jistebnickému panství ale pravděpodobně již hrad opraven nebyl, protože v písemných pramenech je označován jako pustý. V majetku Perštejnů zůstal hrad prakticky až do roku 1829, kdy ji koupil Jan Nádherný, příslušník novoštitného rodu, který se později podle hradu jmenoval Nádherný z Borotína. Kolem roku 1840 byla část zříceniny použita ke stavebním účelům.

K tomuto objektu jsme dorazili již v době, kdy pomalu začínalo zapadat slunce, a západy slunce na některých objektech jsou prostě nádherné. Konkrétně na tomto hradě jsem západ slunce již jednou viděl, a musím říst, že je to opravdu zážitek. Poslední objekt naší cesty byl navštíven, na našem seznamu odškrtnut, poslední klapnutí spouště fotoaparátu, účastníci výletu spokojeně usedli do křesel autobusu a začali spokojeně probírat vše, co dnešního dne viděli. A nám organizátorům výletu nezbyvá než začít přípravu na další výlet, který se uskuteční v měsíci květnu 2008.

Zřícenina hradu Borotín

„Celkem plochý kraj vidíme na cestě k Červené Lhotě, ale tento zámeček odmění naši pout' takovým překvapivým setkáním, takovou malebností, že se pranic nedivím Miloslavu Holému, který na tento motiv vytvořil jednu ze svých nejkrásnějších barevných litografií, ani Cyrilu Boudovi, když jeho poezii kreslil na kámen jako ilustrační list k Sovově rokokové muzikantské novele Pankrác Budecius, kantor. Samotářské kouzlo této líbezné veduty zdůraznil sedícím ledňáčkem na dubové větvi, vodní břeh chvěním rákosu a hladinu, oblévající a zrcadlící tento červený vodní hrádek, dvojicí plovoucích labutí“.

Ladislav Stehlík – ilustrace z knihy Země zamýšlená. díl II.

památkami Jihlavského kraje vyniká jeden z nejpůvabnějších našich zámků, státní zámek Červená Lhota. Leží v jihozápadním cípu okresu Kamenice nad Lipou, v idyllickém zákoutí uprostřed parků a lesů. Je to vzácné spojení přírodní a umělecké krásy. Drobná stavba renesančního zámku, posazená na rulovém skalním útesu, se zrcadlí i s lesem v klidné hladině umělého jezírka. Překvapení a takřka oněmělý údivem nad neočekávanou krásou, ocitáme se jakoby přenesení do říše pohádkových vidin s křišťálovým zámkem na skále uprostřed jezera. Kolem zámku krouží na jezeře sněhobílá labuť.“ Když pomínu v současnosti již neplatné rozdělení okresů a krajů, pocházející z období před rokem 1960, vystihují oba úryvky takřka přesně to, co cítí romantické duše při prvním spatření tohoto objektu.

Při sbírání informací k tomuto objektu jsem narazil ještě na jeden citát, týkající se Červené Lhoty, který věrně vystihuje ducha tohoto místa. Bylo to ve 4. díle knihy Milana Myslivečka – Místopisný obrázkový atlas aneb Krasohled Český a jednalo se o citát Z.K., který zní následovně: „Růžová barva stěn starého zámku, koupající se v modrozelené hladině rybníka a uzavřená v hlubině lesů a staré dubiny, působí jako zjevení, jako cosi, co ubíhá z rozměrů tohoto světa za jeho okraj do oblasti pohádek. Nebo aspoň pověstí. Ticho, ve kterém jsme se tu ocitli jakoby zaklelo nejen všechny zvuky přítomné, ale i minulost... Jste na okraji vezdejšího světa, na rozlomu mezi ním a snem. A v takovém klimatu není místa pro pamětihodná data, pro nic, co příliš zdůrazňuje skutečnost těmito místy proběhnuvší. Je to zátiší života, a skoro byste řekli, že tu není minulosti ani přítomnosti ani budoucnosti, že čas stanul za hranicemi tohoto uzavřeného světa...“ Jak velkým zážitkem asi muselo pro pisatele tohoto citátu být setkání s krajinou kolem Červené Lhoty, když napsal těchto pár řádků. Sám jsem měl možnost v loňském roce porovnat pocity básníků, malířů, poutníků s těmi svými a musím konstatovat, že tak malebný objekt jsem již dlouho neviděl. Není se proto co divit filmařům, že si místní zámek vybrali jako kulisu již k tolika filmovým příběhům. Ale vzhledem k tomu, že náš časopis se zabývá hlavně historií, nezbyvá mi než na tyto citace

Snad mi čtenář promine, že jsem si opět vypůjčil úryvek a tentokrát i kresbu tohoto objektu z druhého dílu knihy Ladislava Stehlíka „Země zamýšlená“, ale myslím si, že dokonale vystihuje genius loci tohoto místa. Dokonce jsem při listování jedním ze starších průvodců z roku 1959 četl následující řádky: „Mezi kulturními

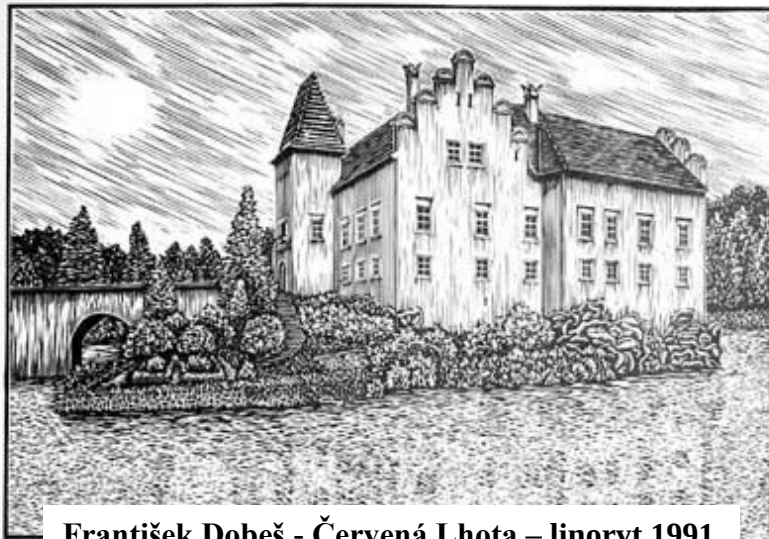
navázat a pokračovat poněkud obsírněji dalšími historickými daty, které se k tomuto objektu vztahují.

Původní název vsi Červená Lhota byl „Jenczenslag“ a vznikla pravděpodobně při dosídlování jižních Čech ve 13.století. Kdy přesně vznikla původní tvrz ale již není možno s určitostí zjistit. Prvním majitelem vsi byl pravděpodobně vladýcký rod pánů **ze Lhoty** (Mikuláš ze Lhoty vlastnil roku 1382 nedalekou ves Vícemily, ale o tom, zda vlastnil i Lhotu nejsou písemné záznamy). Prvním písemně doloženým majitelem Lhoty je **Ondráček ze Zásmuk, jinak z Vlčetína** (je doložen v letech 1388-1418). Jeho nástupcem byl Ctibor ze Zásmuk, rožmberský úředník, který v roce 1434 zastával úřad purkrabího v Českém Krumlově. Při dělení majetku po jeho smrti v roce 1465 se Lhota dostala do vlastnictví Petra ze Zásmuk. A právě v tomto zápise je poprvé písemně doložena existence tvrze. Potomci Petrovi se dále nazývali **Lhotští ze Zásmuk**. Dalším majitelem Lhoty se stal **Diviš Boubínský z Újezda**, ale o tom jakým způsobem tvrz a ves získal nejsou písemné doklady. Naopak o tom, že tento majetek prodal kolem roku 1530 spolu s dvorem, vesnicí Jižnou a částí Březiny **Janu Kábovi z Rybňan** se písemné prameny dochovaly. Kábové z Rybňan nechali původní tvrz přestavět na renesanční zámek, který zároveň získal i nový název – po této přestavbě se objekt začal nazývat Nová Lhota. Podle pověsti mohli Kábové přestavět tvrz proto, že jeden z jejich příslušníků za dobrotivost prokázanou opuštěnému dítěti, které našel jedné bouřlivé noci v lese a přivedl jej na svou tvrz. Druhý den ráno dítě nemohli najít, proto se vydal k místu, kde jej předešlé noci našel a tam pod vyvráceným stromem místo dítěte našel obrovský poklad, ze kterého financoval přestavbu Lhoty. Za vlastnictví Kábů byl také naproti zámku postaven kostelík Nejsvětější Trojice, který měl plnit také funkci rodinné hrobky. Majetek byl ale nakonec prodán roku 1597 spolu s vesnicemi Jižnou a Březinou **Vilému Růtovi z Dírné**. Nový majitel připojil k Nové Lhotě městečko Deštnou a vsi

Višňovou, Světce a také další část vsi Březiny. Dalším majitelem objektu se po Růtově smrti stal jeho syn Bohuslav. Tehdy, pravděpodobně v roce 1608 se pro objekt ujal nový název, který vycházel z barvy zdí zámku – Červená Lhota.

Zde trochu odbočím od historických dat. K události přejmenování objektu se totiž vážou dvě pověsti, a v obou z nich je hlavní postavou pekelník. V první se dcera majitele zámku zdráhala jít k rodinné modlitbě do zámecké kaple a ve vzteku vyhodila symbol víry – kříž z okna zámku do jezera. Odměnou za tento čin byla čertem odnesena do pekla a jako upomínku svým spárem vyškrábl v omítce pod oknem krvavý kříž. A protože se jednalo o pekelné znamení, nebylo možno jej smazat – jeho obrys je prý patrný dodnes nad nejvyšším oknem levého křídla zámku. Proto zámecký pán nechal celý objekt přetříit na červeno a z toho důvodu se později Lhota nazývala „Červenou“. Tolik původní lidová pověst. Podle této pověsti a snad i podle určitých historických skutečností byla regionálním spisovatelem Bedřichem Kamarýtem napsána povídka, ve které byli majitelé zámku, pan Bohuslav Kába z Rybňan a jeho syn Guntram náruživými zastánci katolické víry. Guntram se zamiloval do panny Johanky, dcery majitele zámku z nedaleké Dírné. Tato dívka ale vyznávala jinou víru – podobojí, což bylo

František Dobeš - Červená Lhota – linoryt 1991

velkou překážkou pro Guntramova otce. Snažil se všemožně syna od jeho milé odradit, ale vše marně. Guntram si myslel, že časem přesvědčí svou milou ke změně církve, bohužel stejný záměr měla i ona. Podle této pověsti se zasloužila o brzký skon svého tchána a dost možná i o to, že jeho syn jej v cestě na věčnost brzy následoval. A tehdy naplno se projevila zášť zámecké paní vůči katolické víře. Z tvrze se snažila vymítit vše, co by

jinou víru připomínalo. V noci sňala ze zdi památný kříž, před kterým se členové rodu Kábů modlili za prospěch rodu a chtěla jej vyhodit oknem do jezera. V tom okamžiku se nad Lhotou rozpoutala velká bouře a s ní přiletěl i pekelník. Paní Johanka se sice srdnatě bránila, ale nakonec jí to nebylo nic platné. Po tomto boji na stěně zámku zbylo jen mnoho stop krve, jak jí pekelník několikrát udeřil hlavou o zeď. Nakonec ji za hrozného dunění hromů odnesl

do pekla. Jak jsem na začátku uvedl, některé z uvedených věcí jsou pravdivé – barva zdí na zámku skutečně není původní, ta se na zdech objevila až kolem roku 1608, starý památný kříž rodu Kábů je v současnosti v kostele v Deštné a podle historických pramenů došlo mezi dvěma bratry, Bohuchvalem a Jiřím a jejich manželkami k několika sporům o majetek, ale i sporům náboženským (první byl katolík, druhý utrakvista), při nichž údajně tekla i krev. Ale dále již opět budu pokračovat opět historickými daty.

Majetek byl ale Bohuslavovi Růtovi z Dírné zkonfiskován pro jeho údajnou účast ve stavovském povstání a tak Červenou Lhotu získala Královská komora. Pan Bohuslav se všemožně snažil majetek získat zpět, dokonce měl za svědky i měšťany nedaleké Deštné, ale

Červenou Lhotu již komora ji roku 1622 **Brucciovi**. Tento císařského generála statku hradil žold ale roku 1630 panství vlastnictví. Panství 1639, kdy zemřel a roku 1641 majitel Hradce, nejvyšší Českého, hrabě **Vilém Košumberka**.

rodu se do dnešních úprav zámku, portál vsazený do část freskové výzdoby v průjezdu a několika pokojů – Inocennze Comety Veškerými pracemi pověřen

stavitel Jakub Werner. Slavaty vymřel rod po získala roku 1694

kteřá byla provdána do rodu **Fünfkirchenů ze Steinprunu**. V té době již ovdovělá a podruhé provdaná sestra posledního Slavaty byla provdána za **Arnošta Bedřicha z Windischgrätzu** a právě příslušníci tohoto rodu byl dalším majitelem zámku a to do roku 1755, toho roku koupil zámek **František de Paula Gudenus**, za vlády jeho potomka – synovce Josefa postihl dvůr, pivovar a pravděpodobně z části i zámek požár. Roku 1796 došlo k další změně majitele panství Červená Lhota. Koupil jej spolu se statky Chválkov a Hojovice slezský šlechtic **Ignác Stillfried z Rattonitz**. Cena koupených panství v té době byla celkem 202 tisíc rýnských zlatých. Ignác Stillfried byl zetěm v té době proslulého hudebního skladatele **Karla Ditterse z Dittersdorfu**. Tento zajímavý hudební skladatel prožil na Červené Lhotě podzim svého života a také zde roku 1799 zemřel. Jeho znak je umístěn na první straně obálky tohoto časopisu. Roku 1807 zdědil panství Mořic, svobodný pán Stillfried a ten jej nakonec roku 1820 prodal **Jakubu Veitovi** a jeho dceři Terezii, která byla provdána za rytíře Bedřicha Neupauera. Posledními majiteli Červené Lhoty z řad šlechtických rodů byly Schönburg-Hartensteinové. **Jindřich Eduard Schönburg-Hartenstein** koupil zámek v roce 1835 a od té doby, až do roku 1945 jej tento rod vlastnil. Za jejich vlády se zámek opět přestavoval. Tyto přestavby, prováděné v letech 1841 – 1863 změnily vzhled zámku v novogotickém slohu. Přestavbu prováděli dva jindřichohradečtí stavitelé, Josef Schaffer a Josef Kocáb. První

zpět nezískal. Královská zastavila **Antoniov** rytmistr ve službách Marradasse z výnosů svým vojákům. Nakonec získal do svého ale vlastnil jen do roku Červenou Lhotu koupil nedalekého Jindřichova kancléř království **Slavata z Chlumu** a Z období vlády tohoto dnů dochovaly některé například ranně barokní věže s letopočtem 1641, Giovanniho Tencaly štukatérská výzdoba práce štukatéra z let 1658-1678. této přestavby byl jindřichohradecký Smrtí Jana Jáchyma meči a Červenou Lhotu Marie Terezie Slavatová,

z nich měl na starosti vzhled zámku zvenčí, druhý se postaral o jeho změnu uvnitř. V této době byl zrekonstruován i kostelík naproti zámku na rodinnou hrobku. Za vlády rodu se vzhled zámku ještě jednou změnil – to když Jan Schönburg-Hartenstein (poslední rakousko-uherský vyslanec ve Vatikánu) nechal v letech 1903-1912, pod vlivem svého pobytu v Itálii a seznámení se s italskou renesancí, odstranit vnější novogotický ráz zámku. Na tuto přestavbu byl z Vídně pozván architekt Viktor Siedek. Při této rekonstrukci doznal změn i spojovací most. Jeho rekonstrukce proběhla roku 1913 s demolicí středního pilíře a jeho nahrazení pilířem z dusaného betonu. Tento majitel zámku se také postaral o změnu stylu vybavení jednotlivých pokojů zámku. Roku 1941 proběhla rekonstrukce opěrných zdí zámku a zajištění vymleté části podložní skály lomovou žulou.

Roku 1945 byl zámek státem zkonfiskován a v roce následujícím zde byla umístěna dětská zotavovna. Osud zámku se ale nakonec změnil již roku 1947. V tomto roce byl totiž zámek přidělen Národní kulturní komisi, která v roce 1949 zámek zpřístupnila veřejnosti.

Vzhledem k tomu, že tento objekt je hojně navštěvovaný, a také proto, že jste si v denním tisku mohli přečíst, že ceny vstupného na hradech a zámcích doznali určitých změn, zeptal jsem se za Vás, zda i na objektu zámku Červená Lhota dojde ke změně. Za správu zámku mi odpověděl Mgr. Jan Mikeš, stálý průvodce následovně:

Ceny vstupného se opravdu zvýšily a jsou následující

Dospělí* 80,- Kč

Děti, studenti (po předložení dokladu)** 50,- Kč

Senioři 60,- Kč

Rodinné vstupné 200,- Kč

****u předem objednaných skupin návštěvníků o minimálním počtu 25 lidí má vedoucí skupiny vstup zdarma.***

*****u hromadných návštěv dětí do 6 let (MŠ apod.) se účtuje 20 Kč za dítě***

Cizojazyčný výklad:

Dospělí 150,- Kč

Děti, studenti (po předl. dokladu) 80,- Kč

Senioři 130,- Kč

Změnilo se něco podstatného od minulé sezony, připravily jste nějaké změny v prohlídkové trase, případně jiné změny zásadní pro návštěvníky?

V současnosti připravujeme zbrusu novou expozici ve druhém patře zámku, kde bude od sezóny 2009 k vidění obrazárna, divadlo, pokoj komorné a dětské pokoje. Přípravy jsou v plném proudu a pevně věříme, že vše stihneme. Expozice v prvním patře zámku prošla velkou proměnou v uplynulých letech, v současnosti se již pouze dolad'ují detaily, kterých si povšimne jen opravdu pozorný návštěvník a bylo by zbytečné je do jednoho vyjmenovávat, lepší je prohlédnout si výsledek na vlastní oči.

Na některých kulturních památkách lákají její provozovatelé na různé výstavy, hudební nebo divadelní představení, pořádají dobové jarmarky. Na jaké doprovodné akce se mohou těšit v letošní sezoně návštěvníci Červené Lhoty? Na co se budete snažit je nalákat?

Vzhledem k poloze a velikosti zámku, stejně jako vzhledem k značnému počtu návštěvníků lákáme především na atraktivitu zámecké trasy a okolního prostředí, nemáme k dispozici prostory pro pořádání kulturních představení, ale blízko zámku probíhají v restaurantu Červená Lhota po celé léto divadelní představení pro děti. Nám se letos podaří uspořádat zřejmě pouze jediné divadelní představení, ve středu 16.července od 17 hodin zde bude hrát divadelní spolek ze Suchdolu nad Lužnicí komedii Pamfilu a spol.

Můžete nám sdělit nějakou zajímavost, něco, co na jiném objektu návštěvníci neuvidí? ***Dotazu nerozumím, každý objekt je přeci zcela jedinečný, i u nás, stejně jako na ostatních zámcích uvidí diváci obrazy, sochy, umělecké předměty a krásný nábytek. Co se týče nejznámějších exponátů, tak na Červené Lhotě je to bezesporu nenápadná grafika s domnělou podobiznou Markéty Tyrolské, přezdívané Pyskatá.***

Je možné na Červené Lhotě vidět i něco, co by zajímalo návštěvníky, kteří mají jako koníčka některou z pomocných věd historických? Co by potěšilo oko heraldika, genealoga, numismatika ...?

Tenhle dotaz je snad nejtěžší. Na zámku není erbovní galerie, ani numismatická sbírka, pro genealoga by mohl být zajímavý rod Schönburg-Hartenstein například svým spojením s rodem Schwarzenbergů v generaci Heinricha Eduarda Schönburg-Hartensteina (vzal si postupně dvě sestry), ale opravdu nevím, nezbyvá než všechny zájemce o historii i PVH pozvat přímo na zámek, aby si mohli udělat názor sami.

Jakou zajímavost by mohl kromě zámku Červená Lhota navštívit ve Vašem okolí zájemce o historii a přírodu?

Z okolních míst vybízí k návštěvě především Jindřichův Hradec, místo se starobyrou historií, mimořádnou atmosférou a překrásným zámkem. Pro milovníky genealogie by určitě bylo zážitkem jet se podívat na zámek Dačice s rodovou galerií Dahlbergů, jimž tamní paní kastelánka zasvětila mnoho let nadšeného bádání a jejichž historie je tak jednou z nejlépe dokumentovaných v rámci objektů NPÚ.

Děkujeme tímto správě zámku Červená Lhota za vyčerpávající odpovědi na naše dotazy a přejeme jim, aby celou sezonu měli „plný dům“.

Doporučená literatura:

<i>kolektiv autorů</i>	<i>Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, jižní Čechy, Svoboda Praha, 1986</i>
<i>August Sedláček</i>	<i>Hrady, zámky a tvrze království Českého, díl IV., ARGO Praha 1995</i>
<i>Milan Mysliveček</i>	<i>Místopisný obrázkový atlas aneb Krasohled Český, Chvojkovo nakladatelství Praha, 2001</i>
<i>Milan Mysliveček Ludmila Koubová Františka Vrbenská</i>	<i>Čas hradů v Čechách 2, Horizont Praha, 1995</i>
<i>Jakub Pavel Josef Klik</i>	<i>Červená Lhota, státní zámek a památky v okolí, SÚPPaOP, Orbis Praha 1959</i>
<i>Radovan Krátký</i>	<i>Jihočeské pověsti, Nakladatelství VIK Vimperk</i>
<i>Tomáš Horyna</i>	<i>Proč se Lhota červená, časopis Českopis, září 2006,</i>

Ve Státním okresním archivu v Českých Budějovicích je mnoho vzácných a zajímavých dokladů dob dávno minulých a jejich výčet by byl velice dlouhý. Tentokrát mne upoutalo několik sešitů, hodně ohmataných. To je dokladem, že byly předávány z ruky do ruky a tedy hojně používány a také přepisovány. Jejich obsahem jsou návody na zařikávání, zaklínání – zkrátka čarování. Pochopitelně, že se sešity v tehdejší době neutajily a proto probíhalo od roku 1703 vyšetřování a soudní projednávání tohoto případu se protáhlo až do roku 1731. To bylo ostatně v tehdejší době běžné. Podrobný popis celého případu by asi vydal na samostatnou publikaci, protože zápisy o vyšetřování jsou velice obsáhlé, ale v krátkosti bych Vás chtěl seznámit s obsahem těchto zajímavých sešitů. Dočíst se v nich můžete například toto:

„Kdo by chtěl co věděti vezmi srdce z krkavce a polož pod svůj jazyk když máš spát jíti uhlídáš divné věci v snách“

„Kdyby ti kdo co ukradl vezmi vlčí zuby a čekankoví listí, a polož ve čtvrtek pod hlavu, uhlídáš kdo to vzal a kde to položil“

„Informovati o pannách, chceš-li aby tě panny milovaly, vytrhni mladej vlaštovici jazyk a dej jej pod svůj jazyk a potom dechni panně mezi oči a bude tě milovat“

„Item chceš li aby tě panna milovala, aby ti k ní žádný nešel, učíš takto. Vlož cibuli kde psi čurají a nech ji tam do třetího dne až ji hodně počurají, kterou chvíli ji tam dáš, zase ji v tu chvíli vem a udělej v ní díрку, potom foukni panně mezi oči nepůjde ti k ní žádný. Vyzkoušeno jest“

„Item vezmi laštovici mladou, podřež jí krk, najdeš v jejím žaludku bílej kamínek nebo červeněj, nos jej pod pravou paži bude tebe milovat“

„Kdyby chtěl aby se panna nevдалa když půjdeš od ní, vystřel z ručnice pozpátku do studny nevďa se do smrti. Třemi kulkami musíš nabýti a pod každou nábytek (prach a ucpávka) musíš dáti jednu na druhou“

„Aby pannu od sebe odstrčil učíš takto, dostaň jehlu jak na mrtvím zašívají a píchni ji třikrát do šaru, půjde pryč od tebe. Vyzkoušeno jest“

„O milosti ženské, vezmi krve z kohouta černého a napiš na listu Břečťanovém jméno své a její a tím listem dotkni se ji, půjde za tebou a bude tebe milovat“

„Proti bolesti žaludku, vezmi zaječí sádlo jako dobrej žalud a máslo nesoleného k tomu přičiň mouky samožitné to slož a dej na nový rendlík a praž dobře až to bude červený. Potom nalej octa mezi to a svař to spolu a tak toho užívej pomalu buď ráno nebo večer nic na to nejísti dopoledne a bude ti lépe poznáš“

„Na ryby kulky strojiti, vezmi blínový semeno, pálený kafr, starej sejr, mouky z ječného sladu a kebulé s patoka to vše dej v hromadu potom nadělej kulek a dej rybám, tehdy budou jako mrtvé plouti“

„Vezmi Opych a udělej z medu a z mouky ovesné a z krví kozlovou a zmaž sebe ruce i nohy a stůj ve vodě, nebo náramně běží k nohám že je budeš rukama lapati“

„Aby panna za tebou běhala, vytrhni ji vlas z hlavy a kup volova libru a provrtej to volovo a protáhni ten vlas skrze tu dirku po třikráte a ona přijde prositi bude tebeaby si ji vzal“

„Aby člověk směli byl vezmi pelyňku v pátek když slunce zachází a jdi na krchov vstřč ji do hrobu a rci (řekni) třikráte, vsázím sobě nebo tobě , potom v neděli než slunce vyjde, vezmi ji zase a nos při sobě budeš směli“

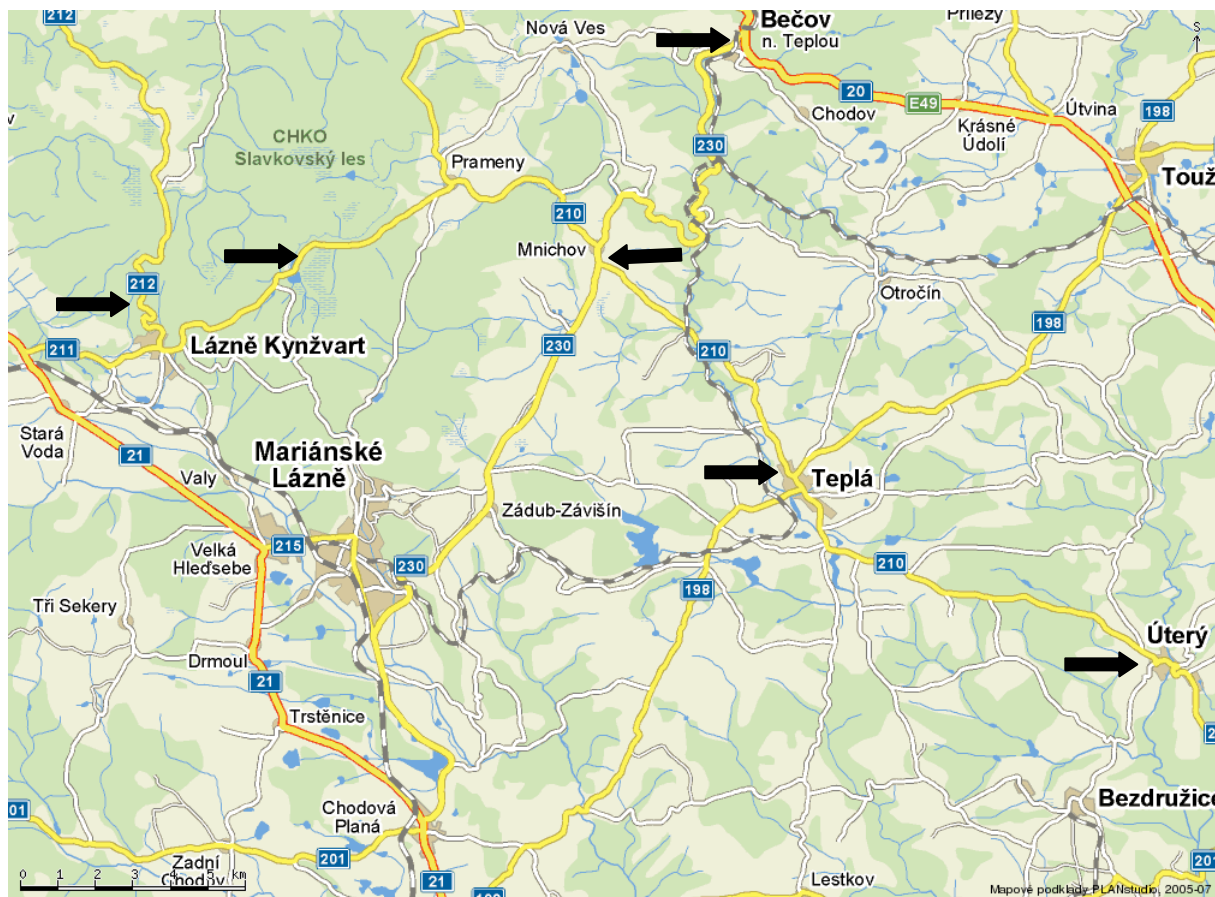
„Chceš li býti lidem milí nos při sobě jazyk hadoví a budeš lidem milí“

Informant: Jannach
Elysefky abít Janna my
Lovača, vnitřný mladeg
Lustowiczi garzik adeg
geg podfnyg garzik apotom
dečny Janné mezi oři a
Bude te milowatj
Jsem vnitřní mladeg Lusto
wiczi z Frankeho Brisula, Jiro
anost jo przi sobě budeš ženške
mú Jostanv náramne myty
Anebo křibi taurzil Jo dtereg

oltariz žeswiczki tuor ty
Dwiczky tyromicze Rostfiri
žaidnů cšeka ofwet tofo netiso
czo kosumiss ozornost oza
wrtg wofsidle, tofo trochú
woprasu kudi negwicz do
mlegna cšodi būdesh miki
dšeti. dšišeno
tybeczet matekzi dšišu
a cšetowkory Rosten to troge
wšotki dšišani onabozi kelo
nawolkanse cširy wlozeny
Rostizki tim nemlegne žoi
dšim dšišobem cšari žaidnefo

Fotokopie originálu sešitu uloženého v SOKA České Budějovice

Výlet za krásami naší vlasti, který jsme pořádali v květnu roku 2008 byl prvním za deset let, který nám z větší části propršel. Vzhledem k tomu, že většina našich zastavení v okolí Karlových Varů a Mariánských Lázní měla být venku to bylo dost nepříjemné. Ale i přes tento handicap si myslím, že se výlet podařil, protože při návratu nevládla chmurná nálada, naopak účastníci se dobře bavily.

V letošním roce jsme jako hlavní cíl našeho výletu zvolili návštěvu zámku v Bečově nad Teplou (GPS: [50°5'9.741"N](#), [12°50'23.095"E](#)), konkrétně prohlídky trasy, která ukazuje jednu z nejvýznamnějších středověkých památek na našem území. Jedná se o relikviář sv. Maura, který byl právě na tomto objektu nalezen po 40 letech od skončení války. Tehdejší majitelé objektu jej po válce zakopali v objektu hradní kaple s tím, že jej brzo znovu vykopou a odvezou, ale to se jim již nepodařilo. Historie nálezu této románské památky má dokonce kriminální zápletku. Vše začalo požadavkem na vývoz památky, která nebyla blíže specifikována – pouze hrubými rozměry a určením, že původně patřila rodu z Belgie či Francie, který na našem území vlastnil blíže neurčený objekt a po válce zemi opustil. Kriminální, kteří se tomuto problému věnovali měli vytipováno několik objektů, kde by se památka mohla nacházet a postupně jejich počet snižovali. Nakonec se jim podařilo najít a v noci 5.listopadu 1985 vyzvednout z podlahy hradní kaple tuto vzácnou památku. Památka byla převezena do Prahy za účelem jejího restaurování. A právě tomuto relikviáři je na zámku v Bečově nad Teplou vyhrazen celý jeden okruh, který představuje nejenom relikviář, ale celou jeho historii. Jsou zde názorně ukázány i jednotlivé postupy, kterých restaurátoři používali při záchraně této památky. Na konci celého okruhu mohou návštěvníci vidět tuto vzácnou románskou památku v celé kráse. Těm, kdo Bečov a jeho zámek ještě nenavštívili

bych jeho návštěvu rozhodně doporučil, určitě stojí za návštěvu, i když podle našeho názoru zde není vystaven originál relikviáře, ale pouze jeho kopie.

Ale abych se dotkl také historie Bečova a objektů hradu a zámku, které jsou určitě dominantami tohoto malebného městečka. Stavba původního hradu souvisela s tím, že zde procházela důležitá zemská stezka, která spojovala vnitrozemí Čech s Německem. Stezka zde probíhala od Žlutic do Chebu a aby byli pocestní chráněni, vznikl zde pravděpodobně ve druhé polovině 13.století strážní hrad. Jeho staviteli byli pravděpodobně Boršové z Rýzmburka a první písemná zmínka o Bečově pochází z listiny datované rokem 1314. Hrad neměl jenom strážní, ale i celní funkci. Oblast Slavkovského lesa je nejenom krásná, ale v minulosti byla i bohatá na cenné rudy – zlato, stříbro, cín. Dokonce tak bohatá, že hlavně těžba cínu měla celoevropský význam. Roku 1354 propůjčil císař Karel IV. Boršům z Rýzmburka právo po dvanáct dalších let těžit rudy v oblasti Bečova, Horního Slavkova, Krásna, Pramenů a Čisté. Těžba rud zde pokračovala až do třicetileté války, kdy pomalu ustala. Bečov byl majetkem pánů z Rýzmburka až do roku 1407, kdy jej získali Zajícové z Házmburka, ale ne nadlouho. Již v roce 1411 jej vlastní páni z Plavna a po nich od roku 1495 Pluhové z Rabštejna. Roku 1547 se Kašpar Pluh z Rabštejna postavil do čela povstání proti králi Ferdinandovi I. , dokonce postavil vlastní armádu, ale povstání bylo poraženo a Kašpar Pluh uprchl do Saska. Bečov byl zkonfiskován a postupně zastavován. Kašpar Pluh se ale do Bečova nakonec vrátil a roku 1585 byl v Bečově pochován. To již Bečov patřil Qestenberkům, kteří v Bečově v letech 1750-1753 postavili nový Barokní zámek. V průběhu stavby zámku ale Bečov změnil majitele – tím se stal rod Kouniců. Od Kouniců koupil bečovské panství belgický vévoda Friedrich Beaufort-Spontini. Jeho potomci vlastnili Bečov až do roku 1945, kdy JUDr. Heinrich Beaufort-Spontini musel opustit Českou republiku. Od té doby je vlastníkem hradu a zámku stát.

Zámek a hrad Bečov nad Teplou, foto autor

Po prohlídce Bečova jsme se měli přesunout do Krásna, kde byla naplánována cesta k zajímavé rozhledně, která byla postavena v roce 1935. Bohužel bylo počasí tak nevlídné, že jsme byli nuceni tuto a také následující zastávku u zaniklého městečka Litrbachy zrušit. Autobusem jsme se proto přesunuli do „města“ Mnichov (GPS: [50°2'15.138"N](#), [12°47'10.83"E](#)), kde jsme se chtěli podívat na místní kostel. Ten byl vystavěn z pověření premonstrátů z Teplé v letech 1719 – 1725. V kostele, kam nás jedna z místních obyvatelk vpustila jsme se mohli kochat krásnými nástropnými freskami Františka Urbana z roku 1905, které dokázal vytvořit za pouhé tři měsíce malíř se svou manželkou. Také nádherná, bohatě vyřezávaná kazatelna určitě stojí za shlédnutí. Byla vyrobena v roce 1685 a sem převezena z kostela v Chotěšově u Plzně. Velkou zajímavostí je ale hlavně podzemí tohoto kostela. Je zde rozsáhlá hrobka, ve které jsou v přibližně 50 rakvích, z nichž některé jsou dokonce malované, pohřbeni místní občané. A díky zvláštním klimatickým podmínkám u těchto

Naučná stezka Kladský rybník, foto autor

stezkou, která probíhá po dřevěných chodnících. Na ní jsou rozmístěny informační cedule, které seznamují návštěvníky s různými zajímavostmi z rostlinné i živočišné říše. Ten, kdo chce na chvíli zapomenout na stres a shon běžného života by asi měl vyrazit do přírody a právě Kladská se svou naučnou stezkou se nabízí jako balzám na nervy.

Po návratu z asi hodinové vycházky po naučné stezce kolem Kladského rybníka jsme se autobusem přesunuli k další plánované zastávce – nad lázně Kynžvart. Odtud jsme po asi kilometrovém pochodu dorazili ke zřícenině hradu Kynžvart (GPS: [50°0'54.894"N](#), [12°37'50.254"E](#)). Zřícenina hradu Kynžvart (původně Königswart – „Králova varta“, „Králova stráž“) stojí na vrcholu Hradního vrhu nad lázněmi Kynžvart ve vzdálenosti asi 1,5 km. Jeho zakladatelem byl s největší pravděpodobností král, jak ostatně vyplývá z jeho

pozůstatků došlo k mumifikaci přírodní cestou. Podle pověsti jsou zde kromě místních občanů také ostatky napoleonských vojáků a dokonce i ostatky dvou členů českých hraběcích rodů, kteří zde v zajetí zemřeli (jedním by měl být příslušník rodu Pachtů z Rájova a druhým jeden z Kolowratů. Po prohlídce Mnichova jsme se autobusem přesunuli do Kladské (GPS: [50°1'28.282"N](#), [12°40'9.353"E](#)). Zde mohou návštěvníci vidět nejenom krásnou přírodu s mnoha vzácnými a chráněnými rostlinami a živočichy, ale například i lovecký zámček, který zde nechal postavit v letech 1877-78 Otto Friedrich Schönburg-Waldenburg. Kladský rybník byl vybudován v roce 1501 jako součást soustavy lesních rybníků určených k regulaci vody, která byla potřebná pro doly v Horním Slavkově. Z něho vytéká tzv. „Dlouhá stoka“, technická památka vybudovaná v letech 1531-1536, dlouhá 24 km, která na své cestě poháněla několik desítek rudných mlýnů. Kladský rybník je obtočen 2 km dlouhou naučnou

původního názvu. Byl vybudován v době před polovinou 13.století králem Václavem I. Hlavním důvodem jeho stavby byla ochrana stezky, která právě tudy vedla od Chebu do vnitrozemí Čech. Podle pověsti byl právě na tomto hradě uvězněn a následně i umučen blahoslavený Hroznata, zakladatel kláštera v Teplé. Ještě před rokem 1287 se hrad dostal do majetku chebského rodu Hertenbergů, kteří se začali psát „z Kunigswart“ (de znanu měli „šraňk“ – silnice. Král Jan Lucemburský připojil Chebsko ke koruně České, ale jeho nástupce Karel IV. byl ve sporu s Ludvíkem IV. Bavorskem a páni z Kynžvartu se přiklonili ke královým odpůrcům. Žoldnéři pánů z Kynžvartu přepadávali hlavně chebské kupce a měšťany, což nemohl nechat král jen tak a proto byl hrad roku 1347 dobit a pobořen. Jeho majiteli se pravděpodobně podařilo prchnout. Chebští měšťané si vymohli na králi listinu, že hrad nesmí být opravován. Teprve král Václav IV. roku 1398 udělil svému oblíbenci Hynku Pluhovi z Rabštejna svolení ke stavbě hradu na místě zbořeného hradu staršího. Podmínkou tohoto povolení bylo, že hrad bude otevřen českým králům a době ohrožení přijme českou královskou posádku. Hrad se ale dostal do rukou pánů z Plavna, kteří se spolu s pány z Rýzmburka účastnili povstání proti Václavovi IV. Jindřich z Plavna se po dobití hradu Hasištejna králi podrobil a roku 1419 přijal Kynžvart jako královské léno. V době husitských válek byli páni z Plavna na straně krále Zikmunda. Roku 1429 se vdala dcera Jindřicha z Plavna za Hynka Krušinu ze Švamberka a hrad Kynžvart byl jako její věno. Roku 1431 tudy táhla vojska německých kurfiřtů proti husitům a v okolí hradu způsobila velké škody – hradní pán si na to stěžoval norimberské městské radě. Roku 1452 vypuklo nepřátelství mezi Jindřichem z Plavna a Hynkem Krušinou ze

Kynžvart na mapě z r. 1568

Zřícenina hradu Kynžvart, foto autor

radě. Roku 1452 vypuklo nepřátelství mezi Jindřichem z Plavna a Hynkem Krušinou ze

Švamberka v otevřenou válku. Plavenští plenili kynžvartské a chebské statky, což vyústilo k obležení hradu Boršengrýna, střeženého plavenskými. Tento hrad byl dobit, zbořen a spálen. Spor vyřešila až mírová smlouva z roku 1454, ale to byl již hrad Kynžvart opět v rukou Jindřicha z Plavna, protože Hynek Krušina mezitím zemřel. Hrad Kynžvart byl dobit až roku 1506, kdy vypukl spor mezi pány z Gutštejna a králem Vladislavem Jagellonským. Jindřich III. z Plavna totiž tehdy byl na straně krále. Hrad po dlouhém vyjednávání nakonec připadl králi a ten na něj dosadil svého hejtmána – v roce 1510 jím byl Ladislav ze Šternberka. Hrad byl ve vlastnictví koruny až do roku 1534, kdy jej král Ferdinand I. Dal jako doživotní zástavu Hanuši a Kašparu Pluhům z Rabštejna. Jim byl ale celý majetek zabaven za účast v povstání proti císaři Ferdinandovi I. Roku 1558 bylo panství zastaveno Švamberkům a bylo jim dáno povolení hrad opravit. Hrad hrál důležitou roli ještě v období třicetileté války, kdy byl dobit jak švédskými vojsky, tak následně i císařskými. Dále již nebyl opravován.

Jak jsem se dozvěděl, k hradu se vztahuje několik pověstí – jedna z nich vypráví o mužíčkovi ze zámekého vrchu, který se zjevuje v rozvalinách hradu. Jeho postava je tmavě oblečena a chrání město před neštěstím. Pokud něco, nebo někdo ohrožuje klidný život obyvatel Kynžvartu, seběhne do ulic městečka a nařiká. Ale na hradě nežije sám. Podle další pověsti tam žije i „černý muž“, který hlídá ukrytý poklad.

Po prohlídce hradu jsme se vydali dolů do Kynžvartu. Bohužel si musíme postěžovat na místní členy Klubu českých turistů, protože značení turistických cest je tady nepříliš dobré. Odbočky turistických stezek ve směru od hradu k městu nejsou značeny vůbec, ačkoliv by zde měli být dokonce tři. Po sestupu do Kynžvartu se celá naše skupina přesunula přes Mariánské Lázně až k další plánované zastávce, kterou byl klášter Teplá (GPS: [49°57'59.396"N](#), [12°52'40.861"E](#)). Zde jsme měli přibližně půl hodiny rozchod, tak jsme měli možnost si prohlédnout celý areál kláštera. Ten byl v restitucích vrácen církvi, ale abych pravdu řekl, nic moc se tam za ta léta, co jej církev vlastní nestalo – oprýskané omítky, nikde se nic neděje.

Znak kláštera Teplá, foto autor

Město Úterý (GPS: [49°56'22.917"N](#), [13°0'14.269"E](#)) bylo naší poslední plánovanou zastávkou. Úterý vzniklo před rokem 1200, ale první písemná zmínka o něm pochází až z roku 1233, kdy král Václav I. věnoval své matce Konstancii ves Úterý. Od ní jej posléze získal klášter premonstrátů v Teplé. Probíhala zde stará obchodní cesta z německého Würzburgu na Cheb, Teplou a Manětín dále ku Praze a právě přes Úterý vedla její odbočka

směřující na Plzeň. Již nedlouho po založení mělo město vlastní kostel s farou a týdenní trh. Podle tohoto trhu nakonec městečko získalo svůj název – Úterý. Tyto týdenní trhy se staly významným střediskem obchodu tepelského klášterního panství. Ve městě vznikly cechy jednotlivých živností – pekaři, řezníci, ševci. Koncem 13.století zde bylo v provozu šest mlýnů. Z vesnice nakonec vzniklo městečko, které od tepelského opata Racka získalo roku 1439 privilegium, kterým mohli měšťané odkazovat majetek svým potomkům v mužské i

Znak města Úterý, foto autor

ženské linii. Dokladem významu města bylo i to, že Úterý mělo povoleno pečetit vlastním pečetidlem a městskou knihu pro zápisy kupních smluv a jiných důležitých záznamů. Nejstarší dochovaná mít vlastní městskou knihu. Ta začíná teprve rokem 1552 avšak dvě pečeti, velký a malý typ, jsou doloženy již z let 1446 a 1442. Hlavní erbovní figurou městského znaku je havran nesoucí v zobáku prsten. Původ tohoto znamení je neznámý, paroží ve znaku města je odvozeno ze znaku kláštera. Město nikdy nemělo hradby, proto velice trpělo průjezdy jednotlivých vojsk. V období husitských válek od roku 1421 do roku 1434 bylo nejméně třikrát vyplněno, roku 1467 stálo pevně na straně krále Jiřího z Poděbrad, na což doplatil tepelský klášter a nakonec i město Úterý, které bylo zabráno Bohuslavem ze Švamberka a do majetku kláštera se vrátilo po velice složitých jednáních až v roce 1486. Také za třicetileté války utrpělo město velké škody, protože muselo platit výpalné a také živit projíždějící vojska.

Období, které následovalo po třicetileté válce bylo pro město Úterý velice těžké. Tehdy poklidnou obnovu narušily i kruté požáry v letech 1656, 1694 a 1732. Oheň v roce 1694 byl velice zhoubný. Podlehla mu více než polovina domů včetně radnice, kostela a fary, byly dokonce i oběti na životech. Velký požár vypukl ještě v roce 1894 a naposledy v Úterý hořelo roku 1998, kdy shořely čtyři domy na náměstí. Původní obyvatelstvo města bylo vesměs slovanského původu. Ve 13.století byl podíl německého obyvatelstva kolem 25 %. V pozdějším období německé obyvatelstvo z města prakticky vymizelo. Nová vlna německých přistěhovačů nastala po třicetileté válce, možná i díky rázné rekatolizaci provedenou tepelským klášteřem. Tehdy se část nekatolíků z města raději odstěhovala. Do třicátých let 17.století ale z města čeština úplně vymizela.

Prohlídkou městečka Úterý byl náš nedělní výlet za krásami naší vlasti ukončen. Cestou k domovu se ještě dlouho probíralo všechno to, co jsme za celý den viděli. Účastníci výletu se již těší na další naši cestu a nám, organizátorům nezbyvá, než připravovat další trasy.

První zpráva, kterou Vám chci dnes zprostředkovat je již z měsíce dubna 2008, kdy v rámci měsíce dubna, měsíce památek byla v Českých Budějovicích, kromě volného vstupu do historických objektů uspořádána také výstava vyřezávaných znaků velmistrů řádu Templářů. Jejím autorem byl Ing. Jan Valko, člověk, který snad ovládá všechny možné techniky ztvárnění heraldiky – práci se dřevem formou vyřezávání, ale i vypalování, vybrušování znaků do skla, dokonce i vyšívání a samozřejmě kreslení. Znak velmistrů byly v tomto případě vyřezávané do dubového dřeva. Expozice byla doplněna historickými údaji o jednotlivých velmistrech řádu Templářů. Výstava by snad měla být k vidění ještě jednou, na podzim tohoto roku. O tom, kdy a kde se dočtete na našich webových stránkách. www.jihoceskyherold.cz.

Jak si jistě pravidelní čtenáři našeho časopisu pamatují, v čísle 2/2007 na straně 5 a 6 jsme uveřejnili článek PhDr. Chvojky o nálezu znaku Vojslavských z Vojslavic v křížové chodbě bývalého dominikánského kláštera v Českých Budějovicích. A vzhledem k tomu, že restaurátoři pokračují v práci, dalo se očekávat, že ještě na něco zajímavého narazí. Nedávno bylo uveřejněno ve sdělovacích prostředcích a také v denním tisku, že na severní straně křížové chodby byly objeveny unikátní nástěnné malby z období konce vlády císaře Karla IV.. Podařilo se dokonce odkrýt malbu, znázorňující Pannu Marii Ochránitelku, která pod svým pláštěm opatruje mimo dalších i dvě osoby korunované římskými korunami. Pracovníci památkového ústavu jsou přesvědčeni o tom, že se jedná o císaře Karla IV. a jeho syna Václava IV. Usuzují tak jednak dle toho, že podobná vyobrazení císaře lze vidět na Karlštejně a v chrámu sv. Víta v Praze, ale také podle toho, že císař se svým synem navštívil České Budějovice krátce před svou smrtí (3. – 7. května 1378) a vedl zde složitá jednání s říšskými a slezskými knížaty. Datování vzniku obrazu vymezují proto dva letopočty – v roce 1376 byl korunován Václav IV. a v roce 1378 zemřel císař Karel IV.

Nález vzácných nástěnných maleb byl přitom vlastně náhodou, protože tyto malby překrývala barokní omítka, která byla naštěstí nekvalitní. Z toho důvodu přikročili restaurátoři k jejímu odstranění, což ve svém důsledku vedlo k tomuto unikátnímu nálezu.

Nástěnná malba Panny Marie Ochránitelky a detail obou korunovaných postav pod jejím pláštěm. Foto autor.

Pro dokreslení této části článku si dovoluji připojit tři obrázky s pečetí císaře Karla IV.

Na obrázku vlevo je trůní pečeť, vpravo se nachází jezdecká pečeť císaře Karla IV. foto autor.

A nezůstalo jen u tohoto jednoho nálezu. Dalším objevem byla nástěnná malba, na které je vyobrazení sv. Augustina. Sv. Augustin byl vždy vyobrazován s městem v pozadí, a zpravidla se jednalo o město, ve kterém byla tato malba umístěna. Také na tomto nástěnném obraze se nachází vyobrazení města, a proto se mezi historiky z řad památkářů a správcem kláštera rozhořela debata, zda se náhodou nejedná o nejstarší známé vyobrazení Českých Budějovic. Ale rozhodnutí o tom, jestli je tato hypotéza správná, nebo jestli se jedná o vyobrazení úplně jiného města musíme nechat na odbornících. Doufejme, že se jejich verdikt dozvíme tak, jako nás deníky a ostatní média informovala o jejich nalezení. A do třetice se při těchto pracích podařilo odkrýt raně barokní portál do kapitulní síně, který byl zakryt při barokní přestavbě v 18.století. Nutno dodat, že dominikánský klášter je patrně nejstarší budovou v Českých Budějovicích, jeho stavba totiž sahá až k roku 1265. Podařilo se mi pro naše čtenáře nafotit několik detailů z nově odkrytých nástěnných maleb.

**Nástěnný obraz sv. Augustína s městem v pozadí – město se nachází přímo nad hlavou postavy sv. Augustína.
(foto autor)**

Začátkem června se udála ještě jedna zajímavá novinka. Jihočeské Muzeum v Českých Budějovicích slavnostně otevřelo v rámci akce „Muzejní noc“ v pátek dne 6.6.2008 nově zrekonstruované prostory jedné z bašt na svém objektu v opevněné vsi Žumberku, nedaleko města Trhové Sviny v Jihočeském kraji. Jednalo se o poslední baštu s přístavkem, která ještě nebyla zrekonstruována. Při její rekonstrukci byly objeveny jednak fragmenty nástěnných kreseb a dokonce i fragmenty latinských nápisů. Muzeum uvažovalo o tom, co s těmito prostory, a nakonec zvítězila cesta otevření těchto prostor veřejnosti a zároveň přiblížení života středověkých úředníků.

Každý z nás má jistě vlastní zkušenosti s návštěvou úřadů a s jednáním s úředníky. V některých případech je toto setkání jistě značně traumatizující. A v minulosti to asi nebylo jiné. Dokladují to například zprávy z roku 1584, které psal Jakub Krčín z Jelčan, mimochodem také úředník, rožmberskému vladaři Vilémovi z Rožmberka, ve kterých se zmiňuje, že „Zdá se mi, že prve dosti zahalečů při dvoře Vaší Milosti, a co víceji bývá písařů, tím nechutěji počtové se vyřizují“. Úředníci, počínaje hejtmanem nebo purkrabím přes důchodní, obroční a pivovarní písaře až po rychtáře v té době značně ovlivňovali ekonomiku, finance a komunikaci s obyvatelstvem. Vzhledem k tomu, že jim vrchnost dala určité pravomoce, projevovali se vůči lidu značně agresivně. A co se týká hospodářských výsledků, někteří dokázali v těchto úřadech i pozměňovat hospodářské výsledky spravovaných majetků ve svůj prospěch. Platy těchto úředníků tehdy nebyli nikterak velké, nicméně tehdy fungovalo nepsané pravidlo, že úředník žije především z různých úplatků, machinací a zpronevř spravovaného majetku.

Ústředním motivem expozice na Žumberce se právě stal příběh zpronevěry peněz, pokus vyměnit mince za písek, manipulace s majetkem, ale také o lásce ke krásné Kateřině. Jeho protagonistou byl úředník z nedalekých Ledenic – Jan Ledenický. Autory expozice jsou PhDr. Aleš Stejskal PhD. a Mgr. Helena Stejskalová. Druhou ústřední postavu expozice byl kontraverzní Theobald Höck, který jako jeden z mála úředníků měl přístup k umírajícímu Petru Vokovi z Rožmberka, a podle nedoložených pověstí se říká, že zfalšoval jeho poslední závěť.

Vzhledem k tomu, že jsme již dlouho neupozorňovali naše čtenáře na zajímavé publikace, které vydávají jednotlivá nakladatelství, v tomto čísle si připomeneme několik titulů, které byly vydány za rok 2007 a počátkem roku 2008.

Iveta Toušlová, Marek Podhorský, Josef Maršál - Toulavá kamera 1 – 6, Toulavá kamera pro děti, Nakladatelství freytag & berndt ve spolupráci s Českou televizí, Edice ČT.

Každý z dosud vydaných dílů obsahuje kromě písemně zpracovaných reportáží s tipy na výlety po celé České republice. Každou reportáž doprovázejí fotografie, mapa a praktické informace. Bonusovým doplňkem 5.dílu je DVD s 28 reportážemi a pohledem do televizního zákulisí. Můžete zjistit jak se Toulavá kamera natáčí, jak vypadá studio a co vše příprava jednoho dílu obnáší. Knihy je možno zakoupit buď v knihkupectví, nebo objednat na webových stránkách ČT a Nakladatelství freytag&berndt. Tam je jejich cena o něco nižší. Zatím poslední, 6.díl knihy mohou zájemci vidět v současné době na pultech knihkupectví. V něm si můžete přečíst dalších padesát zajímavých reportáží – čeká vás například procházka po Fulneku či Chebu, projížďka v historickém kočáru nebo na drezině, bloudění v labyrintech, návštěva motocyklového muzea, ochutnávka mutěnického vína, prohlídka rodného domku Aloise Jiráska nebo výstup k zámku Zelená Hora. Toulavá kamera pro děti byla vydána jako bonus ke třetímu dílu Toulavé kamery. Obsahuje deset poutavých reportáží, které zaujmou hlavně děti a jejich rodiče - na stranách publikace se můžete podívat třeba do muzea loutek nebo do perníkové chaloupky. Každou reportáž doprovázejí hravé ilustrace, fotografie, mapa a praktické informace.

Již několik let v Českých Budějovicích působí **Nakladatelství Veduta**. Před lety začalo toto nakladatelství svou činnost vydáním dvou publikací, první byla životopisná encyklopedie Rožmberkové, kterou napsal současný majitel tohoto nakladatelství pan Bohumír Němec a druhou byla podobně koncipovaná publikace z pera Pavla Koblasý s názvem Buquoyové, stručné dějiny rodu. Od té doby již uplynulo pár let a v současné době toto malé nakladatelství vydává hlavně publikace, zabývající se historií jednotlivých našich rodů, historií a místopisem.

Co se týká té první skupiny, tedy knih, které mapují osudy jednotlivých českých rodů a jejich příslušníků, tyto publikace obsahují barevnou a černobílou obrazová přílohu, mapy, rodokmeny, poznámkový aparát a rejstříky. Druhá skupina knih obsahuje kromě zajímavých historických údajů i typy na případné navštívení těchto míst. I tady je bohatá obrazová příloha.

Kniha **Pavla Balcárka** s názvem **Kardinál František Ditrichštejn 1570–1636, Gubernátor Moravy** a jejím obsahem je život Františka Ditrichštejna, kardinála a olomouckého biskupa, který prožil svůj život v době velkých změn, sám často udával směr dalšího vývoje, především na Moravě. Nekonečné střety katolíků a nekatolíků, stavovské povstání, jeho porážka a následný vývoj, který změnil zemi tak že ji náhodně přijíždějící emigranti těžko poznávali.

Kniha **Davidu Papajíka**, jejíž název je **Páni z Holštejna, významný ale zapomenutý panský rod** představuje čtenářům šlechtický rod, jehož majetek se nacházel především na Opavsku a v okolí Blanska.

Třetí kniha, zabývající se životem významných osob naší historie je z pera **Karla Maráze** s názvem **Václav III. (1289 – 1306), Poslední Přemyslovec na českém trůně**. Autor v knize představuje nové skutečnosti a pohledy na život a okolnosti smrti posledního českého krále z rodu Přemyslovců.

Putování za růží a lilí od **Františka Schussera**, popisuje okolí Rožmberku nad Vltavou, Vyššího Brodu, Frymburku, Dolního Dvořiště a Přidolí. Včetně několika desítek zaniklých obcí. Součástí publikace jsou barevná a černobílá vyobrazení a mapy.

Další podobnou publikací jsou publikace **Stanislava Kroupy** s názvem **Hory pout zbavené, Města a vesnice v oblasti Novohradských a Slepických hor** přinášející místopis západní části Novohradských hor a východního Pomalší a **Zázraky před jižní hranicí, Pohled z Novohradských hor do měst a vesnic v jižní části roviny třeboňské**, která přináší pohledy z Novohradských hor do měst a vesnic v jižní části roviny třeboňské.

Kromě těchto knih v poslední době nakladatelství vydalo další dvě publikace s podobným zaměřením. První jsou **Netradiční turistické cíle českobudějovicka** v níž autor **Jiří Cukr** představuje méně známé a mnohdy téměř neznámé lokality a vyplňuje tím jakousi pomyslnou mezeru, v níž se ocitly. Nepatří jim totiž přední místa v návštěvnosti, nejsou o nich psána rozsáhlá knižní díla a ani jim není často věnována pozornost v podrobných turistických průvodcích, nicméně rozhodně stojí za to je navštívit. Druhou je kniha **Pavla Koblasý** s názvem **Krajem lesů a rybníků, Putování od města Třeboně na sever**. Tato kniha je vlastně místopisem oblasti, kterou vymezují města Třeboň, Lomnice nad Lužnicí, Veselí nad Lužnicí, Kardašova Řečice a Stráž nad Nežárkou.

Kromě těchto dvou pro nás hlavně zajímavých okruhů publikací samozřejmě Veduta vydává i další zajímavé tituly, například **Staré a památné stromy Třeboňska, Poutní místa jižních Čech** od **Jiřího Černého**. **Slezsko neznámá země Koruny české** autora **Radka Fukaly**, přináší přehled dějin Slezska v období, kdy byla tato země součástí českého státu nebo jím byla zásadně ovlivňována, to znamená do roku 1740, kdy bylo Slezsko z podstatné části připojeno k Prusku. Další publikací jsou **Panská sídla západních Čech – Plzeňsko** od **Tomáše Karla** a **Lud'ka Krčmáře** zase encyklopedicky představuje panská sídla, hrady, zámky a tvrze ve sledované oblasti. Jednotlivá hesla obsahují lokalizaci sídla, stručnou historii, popis objektu, u zaniklých popis místa, seznam dostupné literatury, u stojících sídel fotografie.

Již v dřívějších číslech našeho časopisu jsme Vás informovali o několika periodikách, která by neměla ujít pozornosti těch čtenářů, kteří se zajímají o historii. Bohužel časopis Pevnost, o kterém jsem Vás informoval před několika lety naprosto ztratil pro přátele historie přitažlivost. Tehdy v časopise vycházela zajímavá pojednání o různých historických zajímavostech, dokonce i o některých pomocných vědách historických a historie některých

objektů, které stojí za shlédnutí. V současné době je koupě tohoto časopisu pro zájemce o historii asi pouhým vyhozením peněz. Časopis je v současné době zaměřen úplně jiným směrem.

Naproti tomu v posledních několika letech se na pultech našich trafik začaly objevovat časopisy jiného zaměření. Nejsou sice zaměřeny na historii, ale i pro nás mají určité kouzlo. Zabývají se totiž naší vlastí, nebo alespoň jejich částmi. A pro nás, kdo se rád podívá na určitou památku ve skutečnosti jsou tyto časopisy vlastně návodem na to, co by stálo za návštěvu.

Prvním takovým časopisem je časopis ČESKOPIS, který vychází již třetím rokem jako měsíčník. Časopis vydává IZŽ o.p.s. Čelákovice. V posledním čísle byly otisknuty články o pražské muzejní noci, o benátské noci o hradu Velhartice, o zámku v Dobříši, o krásách Šumavy, které návštěvník uvidí, pokud navštíví Modravu, jaký vztah byl mezi F.L.Věkem a Dobruškou, pozvánka na Broumovsko, do Žampachu, do Chrastavy a na Ještěd, do okolí Kostelce nad Černými lesy, na rozhraní podkrkonoší a Českého ráje, přibližuje historii mlynářství na jižní Moravě a zve do krásně zrekonstruovaného mlýna ve Slupi, ukazuje krásy Kladského rybníka v článku „Kde pramení Dlouhá stoka“, ukazuje kde se tiskla Kralická bible, popisuje krásy novohradských rybníků a zve do Budislavských skal a informuje o tom, že do Teplických skal se

chodí již dvě století. V časopise se můžete dočíst i o dětských náhrobcích v Častolovicích, o čertech na kostele. Jeden z článků se zmiňuje o dědičce zámku v Chotovínách, Jamií Nádherné. (www.ceskopis.cz)

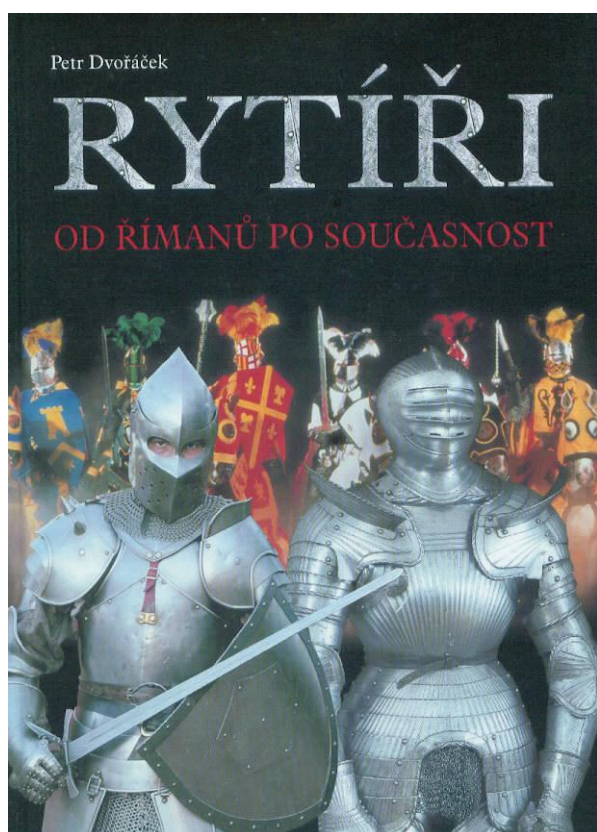
Druhým časopisem, nebo spíše dvojicí časopisů je VÍTANÝ HOST a VÍTANÝ HOST NA ŠUMAVĚ A V ČESKÉM LESE. První z nich je čtvrtletník příznivců Plzeňského kraje a druhý čtvrtletníkem příznivců přírody, památek a lidí. První článkem jarního čísla je historie plzeňské městské zbrojnice a v dalších se vydáte za hledáním ukrytých pokladů Klatovska a Sušicka. V dalších článcích jsou představeny Zoologická a botanická zahrada města Plzně a také Zoologická zahrada Ohrada v Hluboké nad Vltavou a program Natura 2000. V časopise našlo své místo povídání o hradu Práchni, o památném brku z Horšovského Týna, které ukončilo třicetiletou válku o strážovských krajčářkách a mnoho dalších zajímavých informací. Časopis vydává RegionAll –

Hana Voděrová Plzeň. (www.vitanyhost.cz)

Třetím časopisem, který je letošní novinkou, a který určitě stojí za shlédnutí je časopis KRÁSY ČESKA. Tento časopis pro nás vydává vydavatelství Blok s.r.o. Třebíč. Časopis ve svém obsahu představuje letohrádek Hvězda, Mohelenskou hadcovou step, Schillerovu rozhlednu u Kryn, město šťastných lásek – Telč, chráněnou krajinnou oblast Jeseníky, popisuje pěší přechod Moravy, zve do míst „Kde Peklo je takřka rájem“, přibližuje Koněpruské jeskyně, památné stromy, zámek Nové Hradky u Vysokého Mýta, šumavské pašerácké stezky, naučné stezky v Polné, ale i Máchův kraj ze sedla koně. Tento poslední představený časopis je stejně jako předcházející čtvrtletníkem. Pokud tedy budete mít zájem se někde podívat, stačí nahlédnout do některého z představených časopisů a vyrazit.

A na konec mých zpráv, aktualit a recenzí bych rád připojil recenzi knihy, kterou by si asi měli prolistovat všichni zájemci o historii z řad našich mladších kolegů. Tím myslím hlavně žáky základních škol. Kniha **Petra Dvořáčka - Rytíři od římanů po současnost** byla vydána firmou RUBICO Olomouc v roce 2008. Jednotlivé kapitoly knihy odpovídají snad na veškeré otázky, které jsou pro zájemce o tuto část středověké společnosti. Je zde srozumitelným způsobem vysvětlen původ rytířského stavu, vývoj této části společnosti od doby římanů, přes kelty, franky, vikiny až do středověku. Popsán je zrod rytířské těžké jízdy, vysvětleno, co všechno měl vlastně takový rytíř na sobě, jak se oblékal, jak bojoval a také čím bojoval. V knize je popsán vývoj brnění ale i jednotlivých zbraní, které rytíři používali – štít, kopí, meč, sekera, luk a kuše ... Zajímavé jsou například kapitoly, jejichž náplní je rytířská čest, výchova rytíře a vzory, ke kterým rytíři vzhlíželi – král Artuš, Roland, El Cid. V další části knihy jsou popisovány křížové výpravy do svaté země a vznik rytířských řádů Templářů a Německých rytířů. Další kapitoly se zabývají hrady, evropskými hrady a také způsoby, kterými se rytíři se svými družinami dobývali. Také heraldiky je v této knize přiblížena a kromě ní i šermířské školy, ale i rytířská poezie. V další části knihy se autor zmiňuje o původu rytířských turnajů, jednotlivých turnajových disciplínách a také vztahu rytíře a boha. V poslední části knihy si zájemce může přečíst o důvodu konce rytířského věku a o návratech, které v současné době někteří z našich spoluobčanů provádějí formou zakládání tanečních souborů zabývajících se středověkými tanci, skupin historického šermu a pořádáním různých historických slavností. Závěr knihy se zabývá představením rytířů, které můžete shlédnout v jednotlivých historických filmech a mapuje i to, které filmy vznikaly na našem území.

do písem. V pozdějších dobách sloužil erb často už jen jako nostalgická výzdoba interiéru panských sídel a označení věci denní potřeby, připomínající zašlou slávu. Casem získala svoje erby s charakteristickými symboly i města a později dokonce významní měšťané a cechy. Dnes jsou samozřejmě nepoužívanější znaky států.

V dnešní galerii si představíme další heraldickou figuru – **čtvrcení**. Čtvrcení vzniklo svislým a vodorovným dělením štítu. Na konci 13.století se původně samostatná figura začala používat v souvislosti s potřebou spojit znaky dvou spřízněných rodů – například po sňatku. Od té doby se již nejednalo o samostatnou heraldickou figuru, ale o prosté grafické vyjádření spojení dvou rodů. Ke druhům čtvrcení také patří čtvrcení pokosem, vzniklé kombinací šikmého a kosmého dělení štítu. Toto čtvrcení ale bylo méně známé a u nás málo používané.

A prvním dnes představeným rodem je rod **Boříkovských z Košumberka**, který je zástupcem právě tohoto zvláštního čtvrcení štítu. Jednalo se o český vladýcký rod, jehož první písemně připomínaný příslušník byl Ojř z Košumberka ve 14.století. Rod pocházející z Čáslavska byl blízce příbuzný s rodem Voračických z Paběnic, který měl znak stejných barev, ale klasického čtvrcení. V 15.století se rod usadil na Klatovsku, kde vlastnil Boříkovy, Nalžovy a Neznašov. A podle první uváděné vsi se příslušníci rodu začali nazývat Boříkovskými. Poslední mužský potomek rodu, Burian Boříkovský zakoupil roku 1543 tvrz Vlčkovice, ale dlouho ji neužil – roku 1551 totiž zemřel a s ním po meči celý rod.

Dalším rodem se čtvrceným štítem jsou **Buzičtí z Buzic**. I v tomto případě se jednalo o starý český vladýcký rod původem z Buzic nedaleko Blatné. Dosud stojící tvrz byla ve vlastnictví tohoto rodu již od 14.století. V 16.století byli někteří příslušníci rodu v rožmberských službách. Například Kryštof Buzický byl štolmistrem – podkoním Viléma z Rožmberka. Poslední mužský potomek rodu – Václav zakoupil v roce 1541 tvrz Miloňovice. Jím rod po meči vymřel koncem 16.století. Jejich náhrobní kameny se znaky se dochovaly v kostele v Pařeticích u Blatné.

Rodem, který se pyšnil čtvrceným znakem byli také **Sedmíhradští ze Sedmíhrad**, někdy také označovaný Semoradští ze Semorad podle vsi Semorady na Těšínsku. Tento slezský vladýcký rod, blízce spřízněný s Ganzary z Lichnova se stejným znakem, jsou známi od poloviny 15.století. Jejich znak je vymalovaný v knize Opavských zemských desk. Jiří Jindřich Sedmíhradský se vyznamenal v řadě bitev s Turky, za což byl roku 1684 povýšen do panského stavu. Ještě v 19.století se jeho potomci připomínají v okolí Vratislavi.

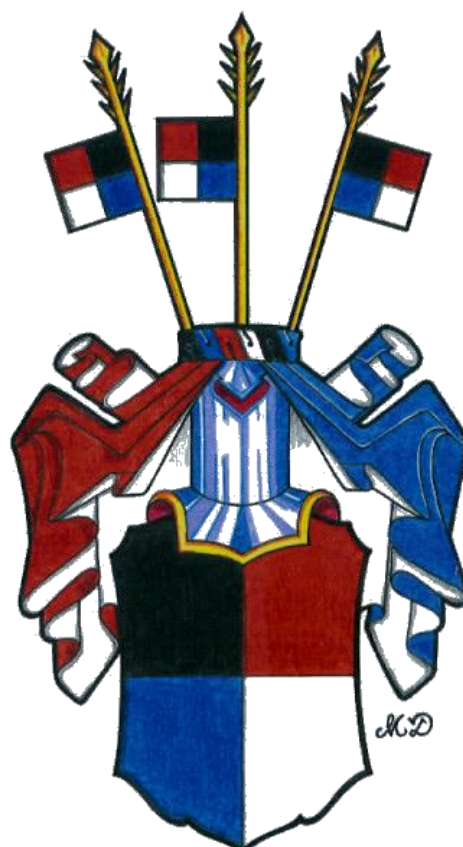
Posledním dnes představeným rodem je starý lombardský rod **von Collalto a San Salvatore**. Collaltové patří mezi jeden z nejstarších evropských šlechtických rodů. Svůj původ dokonce odvozují od langobardského šlechtice Rambolda, připomínaného již v 7.století. Prvním písemně doloženým předkem rodu je Ramboldo I., hrabě z Trevisa, uváděném na listině císaře Oty I. V roce 996. jeho potomci získali jako léno panství Collalto a San Salvatore u Trevisa. Roku 1306 se Collaltové stali benátskými patricijí. Rakouskou linii rodu založil hrabě Marco Carlo I., který vstoupil do služeb císaře Karla IV. V 15.století se tato větev rozdělila na dvě – Antoniovu a Nicolovu. Generál Rombald XIII. Collalto byl roku 1610 císařem Rudolfem II. povýšen mezi říšská hrabata, působil jako diplomat a později jako vojevůdce. Získal řád zlatého rouna, stal se prezidentem dvorské válečné rady se značným vlivem na císaře. Jako první člen rodu se usadil na Moravě, konkrétně v Brtnici a na Rudolci. Majetky získal jako odměnu za válečné zásluhy. Jeho starší syn Claudius Rombald byl císařským válečným radou a vyslancem u braniborského dvora a později u anglického dvora. Posledním členem rodu, žijícím u nás byl Oktavián Collalto, který se roku 1924 přihlásil k italské národnosti. Rodu byl roku 1945 veškerý majetek na Moravě zabaven.

Doporučená literatura:

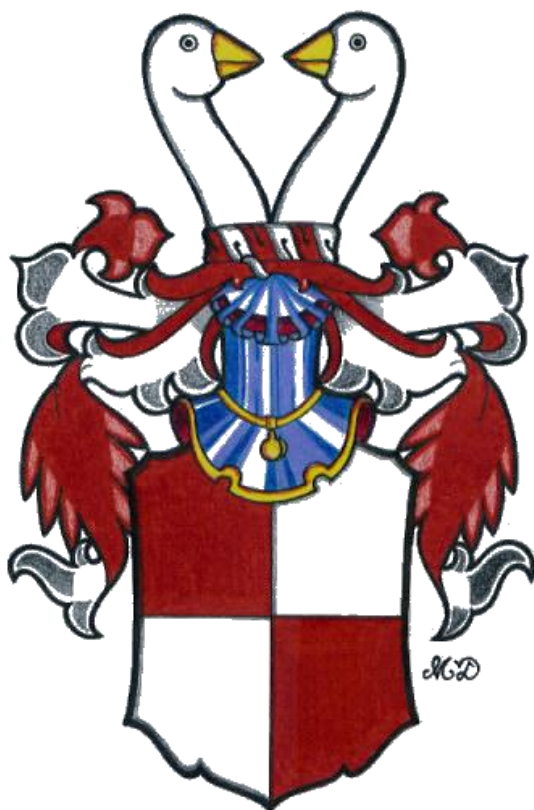
<i>J.Županič, M.Fiala, F.Stellner</i>	<i>Encyklopedie knížecích rodů zemí koruny České, Nakladatelství Aleš Skřivan ml., Praha 2001</i>
<i>Milan Mysliveček</i>	<i>Erbovník I. + II., Horizont, Praha 1990</i>
<i>Milan Mysliveček</i>	<i>Velký erbovník I. + II., Fraus Plzeň</i>

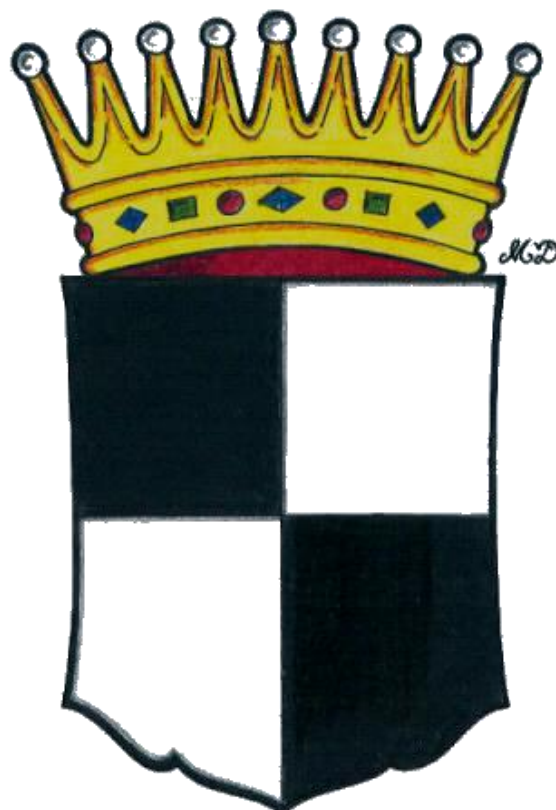
Boříkovští z Košumberka

Buzičtí z Buzic

Sedmihradský ze Sedmihrad

Collalto a San Salvatore

Lhotští ze Zásmuk

Boubínští z Újezda

Kábové z Rybňan

z Dírné

**Fünfkirchenové ze
Steinprunu**

Windischgrätzové

Gudenusové

Stillfriedové z Ratěnic

Schönburg-Hartenstein